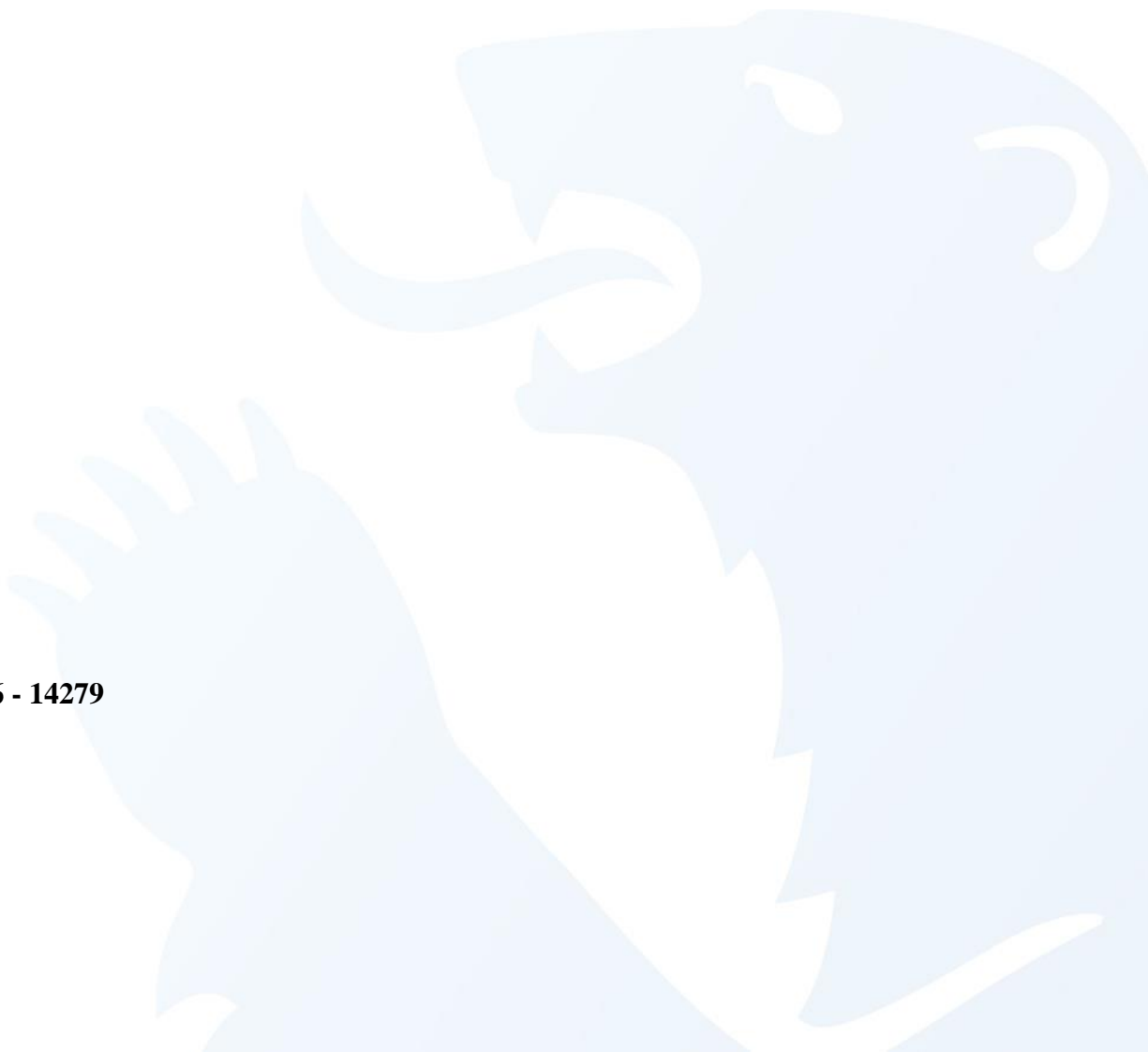

**Redegørelse om
nordisk samarbejde
2016**

**Ved Naalakkersuisoq for Sundhed
og Nordisk Samarbejde**

**EM 2016
UD j,nr. 08.20
Sags nr. : 2016 - 14279**

1. Det generelle nordiske samarbejde

I slutningen af oktober hvert år afholder Nordisk Råd sin årlige session. Dette markerer for en lang række emners vedkommende afslutningen af Nordisk Råds behandling af de sager, som rådets udvalg har arbejdet med siden sidste session. Mange af Nordisk Råds drøftelser baserer sig på de Ministerrådsforslag og redegørelser, som de nordiske regeringer og Nordisk Ministerråd forelægger for Nordisk Råd. I nærværende redegørelse gennemgås de vigtigste emner i samarbejdet i Nordisk Ministerråd set fra et grønlandsk perspektiv i perioden november 2015 til oktober 2016. Det drejer sig dels om sager, som vedrører det generelle samarbejde, og som varetages af formanden for Naalakkersuisut og Naalakkersuisoq for Nordisk Samarbejde, og dels om de enkelte medlemmer af Naalakkersuisuts arbejde i de ministerråd, der hører under deres ressort.¹

1.1 Nordisk Råds session i Reykjavik

Nordisk Råds session fandt sted i Reykjavik i dagen 26. – 30. oktober 2015. 2. viceformand Knud Kristiansen deltog i statsministermødet og i statsministerdelen af plenum og Naalakkersuisoq for Sundhed og Nordisk samarbejde Doris Jakobsen deltog i samarbejdsministermødet, mødet med Vestnordisk Råd samt under punkter i plenum.

1.2 Nordiske møder på statsministerniveau

På grund af det danske Folketingsvalg i juni fandt det traditionelle nordiske sommermøde for statsministrene først sted på Marienborg den 3. oktober 2015 I dette møde deltog formanden for Naalakkersuisut Kim Kielsen.

Statsministrene havde en generel udveksling af synspunkter på det nordiske samarbejde med udgangspunkt i den danske statsministers korte opsummering af hovedpunkterne i Danmarks formandskabsprogram. Her blev særligt arbejdet med at inddrage arbejdsmarkedets parter i afviklingen af nordiske grænsehindre fremhævet. Det blev også noteret som en positiv udvikling af den igangværende reformering af arbejdsformerne i Nordisk Ministertråd vil føre til, at man her får lejlighed til at diskutere relevante internationale spørgsmål. Dette gælder også spørgsmål, som i sit indhold endeligt skal afgøres i andre internationale sammenhæng, såsom FN, EU eller Arktisk Råd. Fra grønlandsk side blev det i den forbindelse fremhævet, at en række sager aldrig var kommet på Arktisk Råds dagsorden, hvis ikke man fra Nordisk Ministerråd havde brugt tid og penge på en grundig forberedelse.

Fra Nordisk Ministerråd benyttede generalsekretæren lejligheden til at orientere om afslutningen af statsministerinitiativerne Grøn Vækst og Holdbar Velfærd. Resultaterne herfra gav anledning til, at statsministrene bad generalsekretæren om af fremkommer med et forslag til statsministermødet under sessionen i Reykjavik, som kunne betyde et nordisk samarbejde omkring opfølgning af FNs nye 2030 mål for bæredygtig udvikling.

På statsministrene møde i Reykjavik den 26. oktober 2015 var hovedemnet statsministrenes nye erklæring om nordisk satsning på ophævelse af grænsehindre med henblik på at øge den økonomiske vækst.

Hovedmålsætningerne blev anført som følgende:

- at virke for et åbent og velfungerende fælles arbejdsmarked

¹ Fordeling af ministerråd på Naalakkersuisut områder, se bilag 2.

- at skabe de bedst mulige forudsætninger for, at nordiske virksomheder kan virke over grænserne
- at sikre, så langt som muligt, en ensartet gennemførelse af EU retlig lovgivning i Norden gennem en løbende dialog mellem de nordiske lande
- at virke for, at landene efter behov samarbejder, når nye regler eller ændret lovgivning og regler indføres med det formål at undgå, at nye græsehindre opstår.

Endvidere var man enige om, at Ministerrådet efter oplæg fra Generalsekretæren skulle arbejde på en fælles opfølgning af FN's nye 2030 mål for bæredygtig udvikling. Initiativet har titlen: Nordiske løsninger på globale samfundsudfordringer.

1.3 Samarbejdsministrenes vigtigste opgaver i perioden

I det nordiske topmøde - debatten i Nordisk Råds plenum – blev det fra grønlandsk side fremhævet, at man grundlæggende anså det nordiske samarbejde som velfungerende. Det nordiske samarbejde er også vigtigt for Grønlands opbygning af udenrigsrelationer. Det blev endvidere anført, at deltagelsen til enhver tid afstemmes med de ressourcer, det er muligt at stille til rådighed. Vedrørende moderniseringsprocessen i Nordisk Råd og Ministerråd blev det anført, at man i det nordiske samarbejde ikke kan modernisere sig til politisk vilje.

I en videre udvikling af samarbejdet blev turisme fremhævet på linje med den erhvervsmæssige udvikling af IT. På disse områder ser man en mulighed for et øget politisk samarbejde i Ministerråds regi. På et spørgsmål i plenum blev det oplyst, at Grønland "ikke i øjeblikket har intention" om at søge selvstændigt medlemskab i Nordisk Råd.

Debatten viste i øvrigt, at flygtningesituationen i Europa og i Norden er noget, der også vil blive drøftet i nordisk regi i 2016.

På samarbejdsministrenes møde i forbindelse med sessionen var hovedtemaet den fortsatte udvikling af det nordiske samarbejde. Som sagsområde nævnte man IT og infrastruktur. Grønland nævnte, at turismesamarbejdet i Nordisk Ministerråd burde have en stærkere profil, da det er et centralt element for erhvervsudviklingen for alle samfund i Nordatlanten og Arktis. En række af de nævnte punkter blev senere konkretiseret i Finlands formandskabsprogram for 2016. Der vil således blive indkaldt til en nordisk ministerkonference om intensivering af nordisk digitaliseringssamarbejde i januar 2017. Selvstyret deltager i forberedelsen af denne konference.

På samarbejdsministrenes møde i marts 2015 i Ilulissat besluttede man, at afvikle Nordisk Ministerråds kontor i St. Petersborg på grund af de russiske myndigheders kategorisering af kontoret som "fremmed agent". Afviklingen af aktiviteter i kontoret blev afsluttet ved udgangen af året. Det har medført, at det har været muligt at omprioritere midler herfra til andre dele af budgettet i 2016.

I 2016 er det Finland, der har formandskabet for Nordisk Ministerråd. Finland har dels gennem sine formandskabsprojekter og dels gennem sit formandskabsprogram med overskrifterne "Vand, Natur og Mennesker" understreget værdien af disse klassiske temaer for nordisk samarbejde. Hertil kommer, at Finland fortsat prioriterer arbejdet med at nedbryde græsehindre i Norden. Ved årets sidste samarbejdsministtermøde i december vil det finske formandskab således fortsætte den dialog med arbejdsmarkedets parter, som Danmark indledte under sit formandskab i 2015. (jvf. nedenfor).

Samarbejdsministrene har i 2016 haft mulige fællesnordiske samarbejdspunkter for integration af flygtninge om indvandrere på dagsordenen. Man har derfor i foråret 2016 besluttet at omprioriteret 4 mio. kr. på 2016 budgettet samt at afsætte 10 mio. kr. på 2017 budgettet til

dette formål. Pengene skal anvendes på aktiviteter, der fremgår af det nye nordiske samarbejdsprogram om integration af flygtningen og indvandrere. Dette samarbejdsprogram blev vedtaget af samarbejdsministrene før sommer 2016. Samarbejdsprogrammet er også et svar på drøftelsen af dette emne på Nordisk Råds minisession i Oslo den 18. – 19. april 2016.

Den tilpasning af arbejdsgange og procedurer, som blev iværksat i Nordisk Ministerråd i 2013, fortsætter i 2016. Reformprocessen havde i første fase fokus på oprydning i procedurer med særlig henblik på at skabe rum for, at der kunne ske politiske diskussioner på ministermøderne om relevante emner frem for beslutninger om enkeltsager, som f.eks. mindre bevilningssager.

Resultatet er, at der nu på alle ministermøder er faste punkter om aktuelle politiske spørgsmål. Det gælder også spørgsmål, som de nordiske lande behandler i internationale organer indenfor deres fagområder. Særligt EU spørgsmål vil blive drøftet mere intensivt, men det forventes også, at andre spørgsmål i relation til nærområder og Arktis oftere kommer på ministrenes dagsorden.

Ideen med en særlig udredning af forskellige områder – ”En gennemlysning” - med henblik på at komme med ideer til nye fælles indsatser er også blevet vel modtaget af flere ministerråd. Sundhedsministrene har fulgt op på Könberg rapporten, og der er udredninger i gang på arbejdsmarkedsområdet og energiområdet, som forventes at sætte dagsordenen i de relevante ministerråd i de kommende år.

Efter gennemførelsen af første del af samarbejdsministrenes modernisering af det nordiske samarbejde har man indledt drøftelsen af, om der skal foretages justeringer i samarbejdet på følgende områder:

- Ministerrådsstrukturen og mulighederne for mere ad hoc prægede samarbejdsformer.
- Samspillet mellem formelt og uformelt samarbejde.
- Samarbejdsministrenes rolle i det nordiske samarbejde.
- Andre nye initiativer som kan medvirke til at opnå det overordnede formål om øget relevans.
- Muligheden for at anvende variabel deltagelse. Dette vil betyde, at nogle lande går videre med udvalgte samarbejdsområder, men uden deltagelse af alle 5 lande. (Dette berører ikke de selvstyrende landes deltagelse).

Det har været generalsekretærens opgave at fremlægge nogle forslag for samarbejdsministrene. I dette arbejde har generalsekretæren haft drøftelser med en særlig gruppe personer på højt niveau fra alle de 8 deltagere i MR-SAM møderne. Samarbejdsministrene havde deres første drøftelse af generalsekretærens rapport på et møde den 1. juli 2015.

På baggrund af den nævnte drøftelse fremlagde generalsekretæren på mødet den 6. september 2015 en række forslag til justering af metoder og procedurer som fremover skal gøre det lettere at få drøftet de konkret politiske emner, som med fordel kan behandles i fællesskab.

Samarbejdsministrene besluttede således, at der fremover kan holdes møder i midlertidige ministerråd, når der opstår politiske problemer, som ikke passer ind i den eksisterende ministerråd struktur. Det første møde af den slags holdes i efteråret 2016 mellem de ministre i landene, som er ansvarlige for flygtninge og integrationsspørgsmål. Hertil kommer at nogle ministerråd får suppleret deres opgaver. Det er således hensigten, at erhvervsministrene fremover også skal sætte spørgsmålet om samarbejde på turistområdet på deres dagsorden.

Samarbejdsministrene lægger også vægt på at integrationen i Norden styrkes således, at man kan forsætte bestræbelserne på at udvikle økonomi og arbejdspladser i Norden til gavn for en bæredygtig udvikling. Endelig vil man indlede en dialog med Nordisk Råd for at drøfte, hvorledes man kan styrke dialogen med borgerne i Norden om de fælles nordiske spørgsmål.

Den politiske udvikling i Europa har også medført, at samarbejdsministrene har ønsket at intensivere samarbejdet omkring afskaffelse af grænsehindringer. Grønland har i 2015 svaret på grænsehindringsrådets spørgsmål vedrørende dobbeltbeskatningsaftaler, anerkendelse af grønlandske uddannelser, kørekort og undersøgelse af ny lovgivning for mulige grænsehindringer jvf. Grænsehindringsrådets årsrapport 2015 fra Nordisk Ministerråd.-
www.norden.org

I Grænsehindringsrådet er Grønland fra 1. januar 2016 repræsenteret af seniorrådgiver Jørgen S. Søndergaard, Udenrigsdirektoratet. I samarbejdsministrenes udtalelse fra deres møde den 19. april 2016 blev Grænsehindringsrådet opfordret til at gå i dialog med Ministerrådet for Finanser med henblik på at få løst grænsehindringsproblemer, der knytter sig til de fælles nordiske skatteaftaler.

Under det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2015 blev der afholdt en konference om grænsehindringsspørgsmål med deltagelse af arbejdsmarkedets parter. På opfordring fra statsministrene – jf. statsministrenes erklæring som anført overfor - har samarbejdsministrene planlagt et nordisk dialogmøde med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter den 9. december 2016 i Torneå i Finland. Deltagelse fra Grønland vil blive afklaret i løbet af efteråret.

Grønlands deltagelse i Grænsehindringsrådet understøttes af, at Hallo Norden i efteråret åbnede et kontaktpunkt hos NAPA i Nuuk. Dette har betydet, at Hallo Nordens informationsdatabase nu bliver løbende opdateret med de regler, der gælder for flytning til og fra Grønland, bosætnings- og arbejdsmarkedsforhold. Hallo Norden informationssystemet indeholder også nyttige informationer for personer, der vil arbejde eller uddanne sig i et andet nordisk land.

Naalakkersuisut afholdt i begyndelsen af februar i år et velbesøgt Nordisk Seminar i Katuaq. Her blev der lejlighed til at høre præsidenten for Nordisk Råd, Henrik Dam Kristensen (MF) fortælle om de prioriteringer, han ville lægge for dette års formandskab i Nordisk Råd. Det drejede sig om nordisk forsvarssamarbejde, samarbejde om sjældne sygdomme og om fælles initiativer for at få billigere medicin. Hertil kommer arbejdet med at gøre Norden til et kendt turistmål samt det fortsatte arbejde med at nedbryde grænsehindringer.

Deltagerne fik også politiske oplæg fra henholdsvis den færøske og den ålandske samarbejdsminister. Seminarets anden del var afsat til præsentation af Hallo Norden samt præsentation af aktuelle grænsehindringsproblemer fra Åland, Færøerne og Grønland.

Samarbejdsministrene fra Åland, Færøerne og Grønland benyttede lejligheden til at bekræfte deres samarbejdsaftale fra 2012 samt drøfte de aktuelle emner under dette års arbejde i Nordisk Ministerråd.

Samarbejdsministrene har også i år udmøntet budgetposten, der hører til det arktiske samarbejdsprogram. Det er sket med støtte til en lang række fælles nordisk/arktiske projekter, der kan medvirke til gennemførelsen af programmet. Projekterne fremgår af bilag 1 til nærværende redegørelse.

1.4 Naalakkersuisuts samarbejdet med Vestnordisk Råd

1.4.1 Vestnordisk Råds årsmøde 2015 samt 30-års jubilæum

Vestnordisk Råd er et parlamentarisk samarbejde mellem Grønland, Færøerne og Island og relaterer sig til samarbejdet i Nordisk Råd. Ligeledes foreligger en samarbejdsaftale mellem Vestnordisk Råd og de vestnordiske regeringer, som skaber en overordnet ramme for samarbejde.

Naalakkersuisoq for Sundhed og Nordisk Samarbejde Doris Jakobsen deltog i dagene 10.-13. august 2015 i Vestnordisk Råds årsmøde i Runavík på Færøerne. Naalakkersuisoq Doris Jakobsen holdt til årsmødet en tale til Rådets medlemmer om det vestnordiske samarbejde gennem årene. Samarbejdsministrene fra henholdsvis Færøerne og Island holdt ligeledes taler.

Til årsmødet blev vedtaget tre rekommandationer udarbejdet af Vestnordisk Råd. Årsmødet 2015 fejrede endvidere en særlig begivenhed, idet man til årsmødet fejrede og markerede 30-års jubilæet for oprettelsen af Vestnordisk Råd. Til jubilæet havde man indbudt en række særlige gæster. Dermed deltog bl.a. formand for Naalakkersuisut Kim Kielsen, Islands præsident Ólafur Ragnar Grimsson samt Færøernes Lagmand Kaj Leo Holm Johannesen. Jubilæet blev både markeret med en Vestnordisk Kulturaften samt en højtidelighed i Nordens Hus i Tórshavn, hvor der blev holdt en række taler.

1.4.2 Vestnordisk Råds rekommandationer 2015

Tre rekommandationer blev vedtaget til Rådets årsmøde 2015. Den første rekommandation omhandler samarbejde på handelsområdet i Vestnorden. Heri bliver de vestnordiske regeringer opfordret til at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal se på de fælles gevinster, der kunne være ved, at de tre lande indgår en frihandelsaftale samt ved en etablering af et vestnordisk handelsråd.

Ved behandlingen af denne rekommandation i Inatsisartut forholdt Naalakkersuisut sig positive overfor at indgå i en potentiel arbejdsgruppe.

Den anden rekommandation opfordrer de vestnordiske regeringer til at udarbejde en analyse, som kortlægger mulighederne for en fælles strategi indenfor transport- og infrastrukturområdet.

Naalakkersuisut forholdt sig ligeledes positivt overfor denne rekommandation ved behandlingen i Inatsisartut, idet man så et øget samarbejde på transport- og infrastrukturområdet som et godt eksempel på værdien af det vestnordiske samarbejde.

Den tredje rekommandation omhandler det fiskeripolitiske samarbejde. Det anbefalede, at regeringerne afdækker samarbejds mulighederne indenfor fiskerisektoren og fremlægger resultaterne ved en fælles redegørelse til Vestnordisk Råd.

Naalakkersuisut forholdt sig ikke positive til denne rekommandation ved behandlingen, da det ikke blev skønnet hensigtsmæssigt at søge midler til at løse en opgave, der for en stor del allerede bliver løst i andre fora.

Alle tre rekommandationer blev behandlet til Inatsisartuts efterårssamling 2015 og blev ligeledes alle vedtaget.

1.4.3 Samarbejdsministrenes møde med Vestnordisk Råds præsidium under Nordisk Råds session

Naalakkersuisoq Doris Jakobsen deltog i sin egenskab af samarbejdsminister i det årlige møde med Vestnordisk Råds præsidium i forbindelse med Nordisk Råds session, som fandt sted i oktober måned 2015 i Reykjavík, Island. Til mødet deltog også samarbejdsministrene fra Færøerne og Island, hvor der blev gensidigt orienteret om aktiviteter i relation til det vestnordiske samarbejde.

1.4.4 Vestnordisk Råds Temakonference 2016

Vestnordisk Råds Temakonference 2016 med overskriften: ”Demokrati i Vestnorden” blev afholdt i dagene 30.-31. januar i Grindavík, Island. Her deltog Naalakkersuisoq Doris Jakobsen på vegne af Naalakkersuisut med et oplæg om de vestnordiske landes muligheder for samarbejde på flere områder.

1.4.5 Vestnordisk Råds rekommandation nr. 1/2016

Til Vestnordisk Råds Temakonference 2016 afholdt Rådet et ekstraordinært møde. På dette møde blev vedtaget rekommandation nr. 1/2016, hvor Vestnordisk Råd anmoder de vestnordiske regeringer om støtte til Rådets ansøgning om observatørstatus i Arktisk Råd. Naalakkersuisut forholdt sig positivt til denne rekommandation. Denne rekommandation blev efterfølgende behandlet i Inatsisartut på forårssamlingen 2016. Rekommandationen blev vedtaget af Inatsisartut.

2. Uddannelse, kultur, forskning og kirke

2.1 Kultur

2.1.1 Budgetramme

Ministerrådet for Kulturs (MR-K) ramme for 2016 er på 167,1 mio. kr. Rammen for MR-K er således fastholdt på samme beløb som i 2015.

2.1.2 Aktiviteter

MR-Kultur har fastlagt en strategi for det nordiske kultursamarbejde for 2013-2020. Strategien omfatter 5 temaer: Det bæredygtige Norden, Det kreative Norden, Det interkulturelle Norden, Det unge Norden og Det digitale Norden.

Inden for kulturområdet er udpeget kulturaktører som repræsentanter i bestyrelser for de nordiske huse- og institutter samt diverse kulturelle samarbejdsorganer.

Derudover har der gennem året været deltagelse i møder i både Nordisk Ministerråd for Kultur (MR-K) og i Embedsmandskomiteen for Kultur (EK-K).

Naalakkersuisoq for Kultur deltog i Nordisk Kulturministerrådsmøde (MR-K 2/15) i oktober 2015 i forbindelse med Nordisk Råds session, og på vegne af Naalakkersuisoq for Kultur deltog Departementet i (MR-K 1/16) i Finland i maj 2016. I forlængelse af dette møde blev der afholdt et Formandskabsseminar: ”Re-shaping Cultural Policies”, hvorfra følgende deklaration blev udsendt: ”Declaration by the Nordic Ministers of Culture on Promoting Diversity of Cultural Expressions and Artistic Freedom in a Digital Age”. Dette som oplæg til

“Word Press Freedom Day” den 3. maj, der 2016 blev fejret i Helsinki med prisuddeling og 2 dages UNESCO konference 3. og 4. maj.

Kulturministrene har nedsat en arbejdsgruppe til forberedelse af en fælles promovning af nordisk Kunst og Kultur i London 2017. Der er også grønlandsk deltagelse i denne arbejdsgruppe, værtsfolk fra ”Southbank” har bl.a. besøgt Grønland, og kulturaktører herfra har til dem fremsendt forslag til forskellige arrangementer i Southbank, London i løbet af 2017.

Nuuk Nordisk 2015 og Norden 2040 var begge projekter initieret af NAPA i 2015: Norden 2040 blev afviklet i Reykjavik i september med i alt 23 unge i skriveworkshop fra Grønland, Island, Færøerne, og Åland. De blev undervist af en dansk og en norsk skrivepædagog/forfatter, og en svensk dokumentarist fulgte de unge i de tre dags workshop. Nogle unge foretrak at skrive og tale på deres modersmål, mens andre foretrak engelsk. Desuden var der en levende interesse i at lære og forstå mere om hinandens lande og sprog. Over 100 tekster blev skrevet og uploadet til den sociale platform: <https://medium.com/norden-2040>.

De unges manuskript blev afleveret til Nordisk Ministerråd ved Nordisk Råds Session i Reykjavik på en stand uden for sessionsalen, hvor filmen blev vist og et hæfte uddelt med et udvalg af de unges tekster om Norden 2040. Projektet er foruden NAPA støttet af Vestnordisk Hovedstadsfond, Nordisk Kulturfond og Nordbuk.

Nuuk Nordisk Kulturfestival 2015 var en tværkulturel nordisk festival med deltagelse af over 100 nordiske kunstnere, over 50 aktiviteter og over 15 scener i Nuuk. Som den første af sin art og unik i sit udtryk var festivalen bygget op omkring værdier som mangfoldighed, fællesskab, co-creation og en fælles, mangfoldig nordisk kultur. Festivalen var en stor succes, som aktiverede Nuuks kulturliv og befolkning, både på de kendte scener og steder som alderdomshjemmet og Inuk Hostel. Festivalen er udviklet som en tilbagevendende begivenhed, hvis folket og kulturaktører vil det. Der er stor vilje til at lave en ny festival i 2017 med deltagelse af endnu flere scener og kunstnere fra hele Norden. Planlægningsarbejdet er allerede i fuld gang.

Gennem Nordens Institut i Grønland, NAPA, er der også i 2015 bevilget nordiske støttemidler til en række kulturelle projekter. Støtten udgør i alt 3 mio. kr., der er ydet i form af rejsestøtte, projektstøtte eller til gæstespil og samarbejde.

2.2 Uddannelse og Forskning

2.2.1 Budgetramme

MR-Us ramme for 2016 er på 222,9 mio. kroner. Rammen er beskåret med 2,3 procent i forhold til 2015.

2.2.2 Aktiviteter

MR-U har i 2015 afholdt ét møde. På mødet drøftede ministrene 1) Social mobilitet, 2) Pædagog- og lærerprofessionen, 3) Uddannelse og antiradikalisering og 4) Kvinder i forskning. Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kirke, Kultur og Ligestilling deltog i mødet.

EK-U har efterfølgende drøftet opfølgning på temadiskussionerne. Temadrøftelsen om social mobilitet følges op i regi af det danske formandskabsprojekt ”Viden, der gør børn og unge dygtige og livsduelige”. Temadrøftelsen om pædagog- og lærerprofessionen følges op i regi af ad hoc gruppen om pædagogens og lærernes uddannelse, profession og efteruddannelse og i det nævnte formandskabsprojekt. Temadrøftelsen om uddannelse og antiradikalisering følges op af det danske projektforslag ”Forebyggelse og bekæmpelse af antiradikalisering i

uddannelsessystemet". Temadrøftelsen om kvinder i forskning følges op i regi af NordForsks program Gender in the Nordic Research and Innovation Area.

2.2.3 Nyt samarbejdsprogram. Nordplus

Nordplus prorammet skal fornyes fra 2017. Dette sker på baggrund af en evaluering af det gældende program. I forbindelse med fastlæggelsen af det nye program har de selvstyrende lande på initiativ af Grønland indgivet ansøgning om fuldt medlemskab af programkomitéen for Nordplus. I det gældende program har de selvstyrende lande alene observatørstatus.

Sagen blev behandlet på EK-Us sidste møde i 2015, efterfølgende på flere EK-U møder i 2016 og MR-Us møde i april 2016. Der har været usikkerhed om, hvorledes ansøgningen skulle behandles. De Selvstyrende lande har i den forbindelse argumenteret for, at ansøgningen uden videre burde kunne imødekommes, da der ikke er tale om nordisk samarbejdsorgan eller institution men om et program, som ikke er omfattet af retningslinjerne for ansøgning om fuldt medlemskab af nordiske samarbejdsorganer og institutioner. På MR-Us møde i april 2016 blev det besluttet, at sagen afgøres endeligt af MR-U, hvilket ses som en anerkendelse af, at de nævnte retningslinjer ikke finder anvendelse, da dette i så fald ville forudsætte, at MR-SAM også skulle have sagen forelagt til godkendelse. MR-U bad EK-U behandle sagen igen og sørge for indhentelse af udtalelse fra de baltiske lande, da disse også er omfattet af programmet.

På EK-U møde i juni 2016 konstateredes det, at Norge ikke kunne tilslutte sig ansøgningen om fuldt medlemskab, og at Sverige ikke havde gjort sin position endelig op. Norge henviste som begrundelse til det forhold, at de selvstyrende lande ikke finansielt bidrager til det nordiske samarbejde og derudover til, at en imødekommelse vil kunne forrykke balancen i komitéen. Nordisk Ministerråds generalsekretær har anbefalet ansøgningen imødekommet, hvilket Finland, Danmark og Island samt de selvstyrende lande selv tilsluttede sig. Sagen forventes forelagt til beslutning på MR-Us møde i forbindelse med sessionen i 2016. De baltiske lande havde i øvrigt også udtalt sig positivt om ansøgningens imødekommelse.

2.2.4 Nordic Master

EK-U fastsatte rammer for Nordic Master programmet. Grønland og Færøerne tilkendegav ønske om, at administratoren og sekretariatet følger op på erfaringerne med kravet om mindst 30 ECTS points fra hver deltager i programmet. Det besluttedes, at kriteriet senere kan ændres, hvis det forårsager vanskeligheder for små universiteter og videregående uddannelser øvrigt.

På EK-Us møde i Nuuk i september 2015 drøftedes planer for et eventuelt Nordic Master program med temaet Arktis. Grønland og EK-U som helhed stillede sig positivt til forslaget, men betonede vigtigheden af, at programmet baseres på bredde og excellence. EK-U gav ministerrådssekretariatet i opdrag at arbejde videre med sagen, herunder om finansiering.

Overenskomst om adgang til videregående uddannelse. EK-U besluttede, at overenskomsten om videregående uddannelse forlænges med 3 år. Der besluttedes samtidig en evaluering af overenskomsten.

2.2.5 Netværk form Voksnes Læring (NVL)

Grønland har gennem de seneste år deltaget meget aktivt i forskellige netværksaktiviteter i regi af Netværk for voksnes Læring (NVL). Det udbytterige samarbejde indenfor NVL skyl-des i høj grad en meget kompetent og engageret indsats fra den grønlandske hovedkoordinat

tors side sammenholdt med Grønlands deltagelse i styregrupper og arbejdsgrupper på området.

Grønland har udpeget en ny national kontaktperson for NVL. Den nye kontaktperson er ansat i Center for National Vejledning. Der er herved tilsigtet en institutionel forankring med henblik på at sikre, at aktiviteterne på området kan koordineres med centrets aktiviteter.

2.2.6 Øvrige aktiviteter

Grønland har i løbet af 2015 deltaget aktivt i en række nordiske ad hoc grupper. Dette omfatter bl.a. en gruppe om professionsuddannelser på velfærdsområdet, en gruppe om pædagogernes og lærernes uddannelse, profession og efteruddannelse, en gruppe om sprogområdet, en gruppe om kvalitet i videregående uddannelser og en gruppe på forskningsområdet.

Grønland deltog aktivt i forberedelsen og gennemførelsen af Danmarks formandskabsprogram. Som led i dette blev et af EK-U møderne holdt i Nuuk i september 2015. I forbindelse med mødet blev der arrangeret forskellige ekskursioner med henblik på at give de nordiske kolleger et førstehåndsindtryk af uddannelses- og forskningsmiljøet i Grønland.

Ud over de ovenfor fremhævede samarbejdsområder har Grønland på embedsmandsniveau, institutionsniveau og ved deltagelse af enkeltpersoner deltaget i mobilitetsprogrammet Nordplus.

I det løbende samarbejde deltager Grønland på uddannelses- og forskningsområdet fortsat aktivt i bestyrelser, arbejdsgrupper og ad hoc grupper.

3. Fiskeri, Fangst og Landbrug

3.1. Nordisk Ministerråd for Fiskeri, Havbrug, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug (MR-FJSL)

Ministerrådet havde møde den 29. juni 2016, og Naalakkersuisoq Nikolaj Jeremiassen deltog på ministermøde MR-FJLS i Turku. Det overordnede tema på mødet var bioøkonomi og Nordens mulighed for at påvirke globale udfordringer med nordiske løsninger.

Road map blå bioøkonomi

Ministrene drøftede og kommenterede det finske formandskabs prioriteringsprojekt Nordisk køreplan for blå bioøkonomi.

Naalakkersuisoq støttede op om arbejdet med at udarbejde en nordisk køreplan for udvikling af blå bioøkonomi. Han fremhævede, at innovation er en væsentlig nøgle til udvikling, især i et land som Grønland, hvor mangel på infrastruktur, ressourcer og kompetencer en væsentlig udfordring for vækst i bioøkonomien.

Nordisk bioøkonomi panel

Generalsekretæren orienterede om fremdriften i det Nordiske Bioøkonomi Panels arbejde med den nordiske bioøkonomi strategi. Ministrene kom med indspil til mulige prioriteringer i panelets arbejde med den nordiske bioøkonomi strategi.

Naalakkersuisoq orienterede om, at Grønland deltager i Nordisk bioøkonomi panel og om, at Grønland ikke har en national bioøkonomi strategi, men er medlem af det vestnordiske bioøkonomi panel, hvor tanken er, at de vestnordiske lande sammen kan føde ind til det nord-

ske bioøkonomi panel og på den måde have en stærk stemme med vestnordisk prioriterede områder.

Naalakkersuisoq foreslog, at den nordiske strategi bør se på den fødevarerikkerhed, havene kan levere i en verden, der står over for fremtidig proteinmangel til at føde verdens befolkning. Der er et stort potentiale for bedre udnyttelse af marine ressourcer, og det er særligt det, Vestnorden kan byde på: Store havområder, mange marine ressourcer og bæredygtig forvaltning.

Naalakkersuisoq foreslog endvidere, at innovation i forhold til bedre udnyttelse af marine ressourcer bør være et af panelets prioriteringer. Ved at det nordiske bioøkonomi panel fremhæver potentialet i den blå bioøkonomi, kan Norden påvirke globalt til at se mod verdens have som en kilde til bedre fødevarerikkerhed.

Samarbejdsprogram

Ministrene drøftede udkastet til det ny 4-årige FJLS program for 2017-2020. Samarbejdsprogrammet tager afsæt i FN's Bæredygtige Udviklingsmål (Sustainable Development Goals - SDG). Ved at tage afsæt i SDG bidrager FJLS-sektoren globalt til mange af de væsentligste udfordringer – fra klimaforandringer over resistensudvikling i sygdomsfremkaldende bakterier til væksten i livsstilssygdomme.

Naalakkersuisoq støttede op om samarbejdsprogrammet og hæftede sig især ved, at FJLS ved dette program ambitiøst sigter mod at bidrage til løsninger på verdens udfordringer med den viden, der er i Norden. Derudover fremhævede Naalakkersuisoq, at han er tilfreds med at se den blå bioøkonomi samt udvikling af yderdistrikter og One Health afspejlet i prioriteringerne for FJLS sektorens arbejde de kommende 4 år.

Naalakkersuisoqs orientering

Naalakkersuisoq orienterede på mødet sine nordiske kollegaer om aktuelle politiske processer i Grønland. Han vægtede arbejdet i veterinær- og fødevarermyndigheden VFMG samt arbejdet med reformering af fiskerilovgivning.

Naalakkersuisoq fortalte, at der i årene fremover vil sættes endnu flere ressourcer ind på at styrke veterinær- og fødevarermyndigheden i Grønland for at kunne leve op til forpligtelser med hensyn til, at fødevarer ikke giver sygdom, forebygge zoonoser, have et veterinært beredskab til forebyggelse af sygdomme hos dyr og sikre dyrevelfærd.

Blandt de tiltag, som virkelig vil løfte indsatsen for dyrenes velfærd, er det stort anlagte vaccinationsprojekt af alle grønlandske hunde. Naalakkersuisoq fortalte, at planen er at iværksætte lovpligtig korrekt vaccination for hundesyge og parvovirus, foruden den allerede eksisterende lovpligtige vaccination for rabies.

En del af grønlandsk veterinær- og fødevarerlovgivning er i dag under dansk forvaltningsmyndighed. Det har i mange år været et politisk ønske, at Grønland skal arbejde målbevidst frem mod hjemtagelse af al veterinær lovgivning. Naalakkersuisoq orienterede om, at denne proces er startet og at VFMG nu er involveret i viden og erfaringsudvekslinger med faglige kollegaer både mod vest og øst for at give de nødvendige faglige input til det videre forløb. Naalakkersuisoq orienterede om arbejdet med reformering af fiskerilovgivningen samt revision af ressourcerenteafgiftslovgivningen.

Målet er at sikre en større samfundsøkonomisk gevinst ved udnyttelse af fiskeriressourcerne og en god og langsigtet balance i fiskeripolitikken. Langsigtede stabile rammevilkår er altafgørende for fiskevirksomheders investeringslyst.

Der er nedsat en arbejdsgruppe, hvor forvaltningen og repræsentanter fra fiskerierhvervets parter deltager. Arbejdsgruppen arbejder blandt andet med forslag, som skal styrke kombinationsfiskeriet, modeller for omsættelige kvoter, herunder ejerskabsgrænser for kvoterettigheder, initiativer som skal styrke forsøgsfiskerier, forslag som skal øge innovation i fiskeriet, samt grænser for udenlandsk ejerskab i fiskeriet.

Det ønskes at få nye arter ind i fiskeriet, en øget ressourcerente, øget beskæftigelse og sikring af en øget værditilvækst på baggrund af de tilgængelige ressourcer.

Naalakkersuisoq fremhævede, at landets fiskeressourcer er hele samfundets ejendom, og det bør fastholdes som et generelt princip, at alle fiskearter på sigt skal inddrages i en ressourceafgiftsmodel. Naalakkersuisut har således fremlagt forslag om ressourceafgifter på visse fiskearter, der i dag ikke er afgiftsbelagt.

Det finske formandskabsprogram har på fiskeri, jordbrug, levnedsmiddel og skovbrugs (FJLS) område fokus på blå bioøkonomi og særligt projektet med at udarbejde en køreplan for udvikling af den blå bioøkonomi.

3.2 Fiskeri

Fokus i fiskerisamarbejdet i 2016 er blå bioøkonomi i lige tråd med de foregående islandske og færøske formandskabsprogrammer.

Blå bioøkonomi defineres som en tilgang til marine levende ressourcer, som giver en bedre udnyttelse af ressourcer via forskning og innovation og derved giver mulighed for økonomisk vækst uden at gå på kompromis med bæredygtigheden.

Det finske formandskabs prioritet på fiskeriområdet er udarbejdelsen af en køreplan for blå bioøkonomi. Projektet kører 2016-2018. Der er afholdt to workshops i februar og april 2016, hvor medlemmerne af AG-Fisk, EK-Fisk og inviterede gæster har arbejdet med at formulere vision, definition, strategiske mål, temaer og aktiviteter under det 3-årige projekt. APNN har deltaget i dette arbejde, som blev præsenteret på MR-FJLS ministermødet 29. juni 2016 i Turku.

3.2.1 Fiskeripolitisk konference i Narsarsuaq

Der afholdtes en vestnordisk fiskeripolitisk konference i Narsarsuaq 31. august 2016. Konferencen har modtaget midler fra AG-Fisk og NORA. Konferencen arrangeres i et samarbejde mellem Kommune Kujalleq, NORA og APNN. Konferencen belyste og drøftede den senere tids fiskeripolitik i Vestnorden, både fra politisk og erhvervsmæssigt synspunkt. Emner er bl.a.: Mærkbar liberalisering af rammevilkår; Rettighedsbaseret fiskeri; Markant forbedring af driftsøkonomien i fiskerierne; Myndigheder er optaget af fiskerirettigheder; Samfundet bør få en vis indkomst af ressourcerne; Opbygning af lokal værdikæde.

Konferencen er ”by invitation”, og der deltog ca. 50 deltagere. Naalakkersuisoq Nikolaj Jeremiassen er vært for konferencen sammen med Borgmester Jørgen Wæver Johansen. Den islandske og den færøske fiskeriminister deltog ligeledes i konferencen.

3.2.2 Workshop om ressourcerente i fiskeriet

APNN har i samarbejde med Finansdepartementet i 2016 modtaget midler til at afholde endnu en workshop om fiskeriafgifter i de vestnordiske lande. Workshoppen er planlagt afholdt i Reykjavík d. 18. – 19. oktober 2016 med deltagelse af embedsmænd fra Grønland, Island,

Færøerne, Norge samt eksperter fra Danmark og Island. Baggrunden er, at debatten om ressourceeftagelser fortsætter og er specielt intens i lande som Grønland, Island, Færøerne, Norge og Canada. Den nye workshop vil overordnet fokusere på det seneste års udvikling, samt hvordan fiskeriaftagelserne i de nordiske lande fastsættes og inddrives i praksis.

3.2.3 Rekreativt fiskeri

Grønland deltager i et projekt, der har til formål at gennemføre den tredje af i alt tre workshops om udvikling og forvaltning af det rekreative fiskeri i Norden. Workshopen i 2016 vil blive afholdt i eftersommeren i Sverige og vil særligt fokusere på planlægningen af et Nordisk Center for forskning i rekreativt fiskeri. ISIIN deltager i projektet.

3.2.4 Flagskibsprojekt – Havbund

Grønland har et igangværende 3-årigt flagskibsprojekt, som blev initieret under det danske formandskab under temaet ”Blå Arktis” med titlen ”Kortlægning af havbundens biodiversitet og sårbarhed i Arktis og Nordatlanten”.

Projektet med kortlægning af havbunden er fremsat af Grønlands Naturinstitut og har til formål at skabe en platform for vidensdeling og udvikling af en fælles nordisk protokol for kortlægning og monitorering af havbundens biodiversitet og sårbarhed. En implementeringsfase vil tage udgangspunkt i de nationale fiskeriundersøgelser i Grønland.

Projektet baserer sig på eksisterende infrastruktur på Grønlands Naturinstitut (GN) og et nordisk samarbejde mellem Norge, Island, Færøerne og Grønland, udover Canada, USA og Rusland. Udvikling af en fælles nordatlantisk protokol vil sikre sammenlignelighed af data på tværs af lande og bidrage til ens viden grundlag i forvaltningen af de marine ressourcer. Implementeringsfasen i Grønland kan bruges som erfaringsgrundlag og til udfoldelse af samarbejdet mellem nordiske eksperter og siden fungere som fundament i forbindelse med opbygning af lignende programmer og yderligere specifik grundforskning i de andre deltagerlande.

Med den forventede stigning i det maritime aktivitetsniveau i Arktis og Nordatlanten vil der også blive lagt et nyt pres på havmiljøet. Beskyttelse af havnenes biodiversitet bliver derfor stadig vigtigere i takt med den voksende kommercielle aktivitet. Der vil være behov for at undersøge, hvordan havmiljøet i Arktis og Nordatlanten reagerer på mere maritim transport og fiskeri. Denne viden om havbundens biodiversitet er essentiel for fremtidig fiskeri- og miljøforvaltning og for det kommercielle fiskeri i form af videnskabelig dokumentation med henblik på bæredygtighedscertificering. Viden og erfaring, der indhentes fra Arktis, vil de nordiske lande desuden kunne overføre til andre havområder, hvorved der kan opnås bedre viden om havområderne i hele det nordiske regi.

Der er implementeret en protokol for monitorering af bundlevende invertebrater (artsrigdom, udbredelse etc.) ombord på Grønlands Naturinstituts undersøgelsestrawler. Både udviklingen og implementering af protokollen er sket i et internationalt samarbejde mellem specialister fra Grønland, Norge, Island, Færøerne, Canada, Rusland og England. Især inddragelsen af erfarne russiske og canadiske partnere er med til at opbygge kompetencer i de nordiske lande.

Der blev i november 2015 afholdt en workshop i Kirkenes, Nordnorge, med deltagelse af forskere fra alle nordiske lande, Rusland, Canada og USA. Her blev relevante nationale initiativer fremlagt og diskuteret i en pan-arktisk kontekst, ligesom der blev fastlagt en fælles strategi for udarbejdelsen af et arts-identifikations værktøj for Arktis.

Det er vældig positivt for Grønlands Naturinstitut, at dette projekt kan gennemføres. Projektet bliver støttet med 1,5 mio. kr. over 3 år fra formandskabspuljen (2015-2017). Projektet er derudover støttet af NORA. Projektet er forankret i FJLS-sektoren. APNN er tovholder på projektet.

3.2.5 NordBio

APNN er repræsenteret i styregruppen for NordBio, Islands hovedprogram, som blev søsat under Islands formandskab for Nordisk Ministerråd i 2014. Det er et paraplyinitiativ, som samler en række forskellige projekter og sektorer, som alle har til formål at forbedre vores udnyttelse af ressourcer og minimere vores affaldsproduktion.

De projekter, som APNN deltager direkte i under NordBio på nuværende tidspunkt, er:

- ”Innovation in the Nordic bioeconomy” -Produktudvikling, bæredygtig fødevareproduktion og øget produktion af biomasse,
- ”Arctic Bioeconomy II – bioteknologi”,
- ”Benyttelse af organisk affald til innovation”,
- ”Nordisk bioøkonomi panel”,
- ”Vestnordisk bioøkonomi panel.”

APNN har i maj 2015 haft besøg af projektlederne fra MATIS, hvor en række møder med potentielle partnere blev afholdt. Netværket omkring bioøkonomi i Grønland blev således forstærket, og samarbejde på tværs af departementer, kommuner og erhverv er initieret. NordBio afsluttes ved en bioøkonomikonference i Reykjavik i oktober 2016 hvor APNN også deltager med bidrag fra NordBio styregruppen i forberedelsesfasen. Konferencen er tænkt som et forum, hvor man kan præsentere de konklusioner og produkter, der kan ses som resultater af det islandske formandskab.

Nordisk Bioøkonomi Panel

Nordisk Bioøkonomi Panel (NBP) er et formelt politisk og strategisk forum for udvikling af den nordiske bioøkonomi etableret af samarbejdsministrene (MR-SAM). NBP er et initiativ af det islandske formandskabsprogram for Nordisk Ministerråd 2014 og finansieres af formandskabsprojektet NordBio. Panelet vil fungere som rådgivende organ i forhold til bl.a. politik, strategier, forskning og innovation.

Formålet med NBP er at bidrage til en bæredygtig transformation mod bioøkonomien i de nordiske lande samt at stimulere innovation. Endvidere at udnytte det potentiale, Norden har for globalt at gå i spidsen indenfor bæredygtig produktion og udnyttelse af bioressourcer med det formål at øge konkurrenceevnen og bæredygtigheden i de nordiske lande.

NBP har haft første møde i marts 2016. Panelets første hovedopgave er at udvælge case studier til et ”bedste praksis” katalog. Kataloget er prioriteret, idet det er tanken, at en ny nordisk strategi for bioøkonomi udvikles bedst, når det er klart, hvilke bedste praksis der findes. Valg af bedste praksis giver en indikation for de områder, strategien omfatter. For at sikre en gennemsigtig, kritisk og objektiv udvælgelsesproces vil sekretariatet samarbejde med tænkertanken ”Mandag Morgen” og ”Sustainia”. ”Mandag Morgen” vil med input fra sekretariatet og panelets medlemmer udvikle en skabelon for ”Bedste Nordiske Bioøkonomi Praksis”, som vil gøre benchmarking af cases muligt.

NBP skal udarbejde en ny nordisk strategi for bioøkonomi, der bidrager til en bæredygtig omstilling i retning af mere biobaseret økonomi i de nordiske lande ud fra en tværsektoriel

tilgang. Strategien har endvidere til formål at påvirke den internationale /europæiske dagsorden om bioøkonomi og støtte Norden som global frontløber inden for bæredygtig og cirkulær økonomi.

Vestnordisk bioøkonomipanel

En af anbefalingerne i ”Arctic Bioeconomy I” projektet fra 2014 var dannelse af et Vestnordisk bioøkonomi panel. De nordiske lande er blevet opfordret til at danne nationale bioøkonomipaneler, som kan føde ind til Nordisk Bioøkonomipanel. Tanken bag det vestnordiske panel er - på bedst mulig måde - at forene regionens kapacitet og viden og derved kunne føde ind til Nordisk Bioøkonomipanel samlet, således at fælles interesser kommer stærkere på agendaen.

Der har pr. juni 2016 været afholdt 4 møder i det vestnordiske panel, nogle over skype. Der er oprettet en hjemmeside: www.wnbioeconomy.com

Panelets arbejde fokuserer på at udarbejde et strategidokument for den vestnordiske bioøkonomi. Panelet planlægger at afholde en offentlig interesse workshop i Narsarsuaq i august 2016, og en workshop for erhvervet planlægges til at blive afholdt i Island i efteråret 2016.

Henrik Leth (Grønlands Erhverv) og Lisbeth Schöneman-Paul (Royal Greenland) er Grønlands repræsentanter i det nordiske bioøkonomi panel og det vestnordiske bioøkonomi panel.

3.2.6 NordGen

NordGen - Nordisk Genressourcecenter Center - er en nordisk institution til bevaring og bæredygtig udnyttelse af planter, husdyr og skove. Samarbejde om bevaring af genetiske ressourcer (fødevarer og landbrug) i de nordiske lande har stået på i mere end 30 år. NordGen er finansieret af Nordisk Ministerråd. NordGens grundlæggende opgave er at hjælpe med at sikre en bred genetisk diversitet af de ressourcer, som kan være knyttet til fødevarer og landbrug. Dette gøres gennem brug, bevarelse og bæredygtig udnyttelse, gennem en møjsommeligt dokumentation og informationsarbejde og gennem internationale aftaler. Dette arbejde er dyrt, og det er grunden til, at de nordiske lande har valgt en fælles løsning. NordGens overordnede mål er at sikre bevaringen af genetiske ressourcer fra husdyr, planter og skove i de nordiske lande samt at sikre en bæredygtig anvendelse af dem.

Grønland har ikke tidligere været medlem af NordGens bestyrelse. Det er en prioritet for Naalakkersuisut, at Grønland som selvstyrende område er repræsenteret i de nordiske institutioner, hvor der er faglig interesse herfor på lige fod med de nordiske lande.

I 2015 indsendte APNN derfor ansøgning til NordGen og NMR Sekretariat, om at få optaget et medlem af bestyrelsen. I 2015 blev Kenneth Høegh, Økonomidirektør i Kommune Kujalleq, godkendt som Grønlands repræsentant i NordGen og indgår således i arbejdet med genetiske ressourcer.

3.3 Veterinær- og Fødevarerområdet

På veterinær- og levnedsmiddelområdet er der blevet udvekslet erfaringer med at formidle vanskelige ernærings- og fødevarsikkerhedsmæssige budskaber via hjemmesider, brochurer samt massemedier.

Målet for fremtiden bør være, at Grønland i stort set alle veterinær- og fødevarsammenhænge bør deltage aktivt i kommende fælles nordiske projekter, idet der som oftest er tale om almene problemstillinger, hvor der er åbenbare synergifordele at høste.

I 2015 startede projektet - Arktisk Veterinært Beredskabssamarbejde under Nordisk ministerråd - og er i første halvår 2016 blevet konkretiseret og centreret omkring viden og erfaringsdeling mellem Norge, Færøerne, Island og Grønland med fokus på fælles udfordringer såsom beredskab på smitsomme sygdomme og zoonoser, nye indkomne sygdomme og aflivning af havpattedyr både til fangst, men også ved nødstedte havpattedyr. (Projektet ligger under arbejdsgruppen NMDD).

I 2015 var embedsdyrlægen i Qaqortoq på tjenestemandsudveksling på Island - med fokus på vidensdeling på fødevareområdet.

Veterinær- og Fødevaremyndigheden Grønland (VFMG) er i foråret 2016 blevet indlemmet i arbejdsgrupperne under FJLS - NMF og NMDD. Grønlands første deltagelse i disse grupper vil blive i september 2016.

NMF (Nordisk arbejdsgruppe for Fødevareforvaltning og Forbrugerinformation) har ansvar for aktiviteter inden for fødevare- og forbrugerområdets lovgivning, tilsyn, mærkning og forbrugerinformation.

NMF arrangerer årligt en Tilsynskonference, hvor Nordens tilsynsførende indenfor fødevareområdet har mulighed for at træffes og udveksle erfaringer og få information om aktuelle emner. To af VFMGs dyrlæger deltog på Tilsynskonferencen i København i januar 2016.

NMF arrangerer ligeledes en årlig konference for jurister, der arbejder i den nordiske offentlige fødevareforvaltning. VFMG har fået indbydelse til at deltage i Juristkonferencen i Uppsala i november 2016, og afdelingens jurist vil deltage.

NMDD (Nordisk arbejdsgruppe for Mikrobiologi, Dyrehelse og Dyrevelfærd) ansvarsområde dækker aktiviteter inden for mikrobiologi, dyresundhed og dyrevelfærd. Formålet er at sikre, at de nordiske myndigheder samarbejder effektivt.

3.3.1. Ny Nordisk Mad

APNN er medlem af styregruppen i NNM og deltager i 2 møder om året.

Netop værdierne i manifestet for Ny Nordisk Mad er stærkt i tråd med, hvad vi prøver at opnå i Grønland: Brug af friske, lokale råvarer, som i sidste ende vil kunne styrke lokale fødevareproducenter og indtjeningsmuligheder samtidig med at sætte yderdistrikterne på landkortet.

Nordisk Ministerråds arbejde med Ny Nordisk Mad gik i 2015 ind i sin tredje fase med nyt mandat, ny struktur og et budget på 900.000 DKK/år. Samtlige nordiske lande deltager aktivt i styregruppearbejdet. Arbejdet med Ny Nordisk Mad koncentrerer omkring netværk og branding af Norden.

Styregruppen har for perioden 2015-2017 valgt at arbejde med fire indsatsområder:

1) Offentlig mad; Styrke netværk mellem aktører på offentlig mad-området i Norden samt etablere grundlaget for et udvidet samarbejde i de kommende år.

2) Nordisk Fødevarekonkurrence; En stor, nordisk fødevarekonkurrence afholdes i 2017. Konkurrencen skal være så bæredygtig, at den kan fortsætte på markedsvilkår efter 2017.

3) Mad, branding, turisme; De nordiske Visit-organisationer i New York er valgt som leverandør til et projekt om at skabe opmærksomhed om bl.a. nordisk mad og Norden som rejse-

destination i New York i oktober 2016. Derudover udvikles og udbredes nye metoder til at arbejde med mad som et værktøj i international branding af Norden.

4) Synergi mellem Ny Nordisk Mad og øvrigt NMR-arbejde; Der skal findes synergi mellem Ny Nordisk Mad og Nordisk Ministerråds øvrige arbejde; bl.a. i forbindelse med opstart af nye projekter samt det nye samarbejdsprogram 2017-2020.

Læs mere på www.norden.org/da/tema/ny-nordisk-mad

3.3.2 Formidlingsaktiviteten 'Havets vegetarbuffet'

Projektet "Havets vegetarbuffet" var en del af det færøske formandsskab i 2015. Dette tangarrangement blev efter omdøbelse til "Havets Grøntsager" afholdt i Nuuk i september 2015 og indgik som led i APNNs initiativer for øget sundhed ved bedre udnyttelse af grønlandske råvarer.

Arrangementet havde som mål at øge anvendelsen af tang i folks private madlavning og søgte at opnå dette ved spændende foredrag, udstillinger og ikke mindst smagsprøver af spændende retter.

Over to aftener blev der afholdt foredrag og dét af folk med forskelligt perspektiv på tang, hvilket harmonerede fint med det, arrangementet havde at tilbyde af inspiration iøvrigt. Udover den primære attraktion, servering af smagsprøver med tang og derudover udelukkende bestående af grønlandske råvarer, var der udstilling med de mest markante af de tilstedeværende tangarter med særligt fokus på dem med kulinarisk værdi. Udstillingen blev til i samarbejde med forskere fra Grønlandsk Naturinstitut og førte til mulighed for stor fordybelse også i tangens biologi.

Tangen, som serveredes, var leveret af en spirende kommerciel indsamler fra Grønland, som var tilstede under hele arrangementet og delte ud af sine erfaringer med arbejdet med indsamling af tang og med processen bag tang som fødevarer.

I Grønland blev arrangementet afholdt selvstændigt i den forstand, at det ikke var en del af et større arrangement, som det var tilfældet med søsterarrangementerne i Danmark og på Færøerne. Dette gjorde, at det blev til et arrangement af anden karakter med mindre antal besøgende (~500) som til gengæld benyttede sig af muligheden for større fordybelse i emnet ved diverse udstillinger og samtale med deltagerne bag arrangementet.

3.4. Fangst & Jagt

3.4.1 Pisuna

Fangst- og jagtafdelingen har flere kerneprojekter finansieret gennem NMR. Det indledende projekt, PISUNA (PIniakkanik SUmiiifinni NAlunaarsuineq) om lokal dokumentation og forvaltning har haft en bevilling fra NMR i perioden 2009 – 2012, og videreudviklingen af dette projekt er nu støttet af EU-midler til og med 2016.

3.4.2 Havpattedyr og etik

I embedsmandskomiteen for det nordiske fiskerisamarbejde er der blevet fordelt midler til en udredning om de etiske spørgsmål og den offentlige holdning i relation til jagt på og udnyttelse af marine pattedyr. Udredningen udarbejdes på Islands Universitet og er en del af opfølgning på en konference støttet af midler fra Nordisk Ministerråd, som blev afholdt juni 2012 på Færøerne, *Hunting and Protection of Marine Mammals – A Clash of Cultures?*, med

deltagelse fra de forskellige medlemslande. Departementets Fangst og Jagtafdeling deltog i referencegruppen under projektbudgettet. Det forventes, at rapporten afsluttes for publikation i 2016. Emner fra rapporten er præsenteret ved møder, hvorunder dette tema er relevant i 2015, herunder NAMMCOs årsmøde og Nordic Committee on Bioethics.

3.4.3 NAMMCO

Fiskerisamarbejdet i Nordisk Ministerråd besluttede i maj 2014 at give bevilling på 227.375 DKK til projektet ”Sjöpattedyr som matvareressurs og ernæringskilde”, et projekt, som er fremsat af Den Nordatlantiske Havpattedyrskommission (NAMMCO). Fiskerisamarbejdet vurderede projektet som relevant i forhold til den øvrige indsats omkring udnyttelse af marine pattedyr, som Fiskerisamarbejdet har været involveret i. Ud over perspektivet om bidrag til fødevarerforsyning bør man også være åben overfor de økonomiske perspektiver og betydningen for lokalsamfundene. Projektet er ligeledes blevet tildelt midler fra NORA. APNN deltager i projektet.

Der er udarbejdet en række dokumenter, som skal danne baggrund for en række events. Dokumenterne færdiggøres ved efterårets møde i styregruppen. Der er søgt om deltagelse i Arctic Circle til oktober i Reykjavik som side-event, hvor NAMMCO har fremsendt et forslag med fødevarerikkerhed som hovedemne.

3.4.4 Projekt under det arktiske samarbejdsprogram

Projekt ”Nordisk Naturressourceforvaltning” blev i 2014 finansieret som et politisk initiativ under det arktiske samarbejdsprogram samt fiskerisektoren og miljøsektoren i Nordisk Ministerråd (1,5 mio. kr. over tre år, 2015 – 2017). APNN er projektleder på projektet, som har fokus på inddragelse af fisker- fangerviden i forvaltningen af naturressourcerne.

”Nordisk Ressourceforvaltning” er et internationalt samarbejde om brug af lokal viden til at forvalte naturressourcer i Arktis. Projektet bygger på erfaringerne fra det grønlandske projekt PISUNA, som nu er ved at afsluttes. Målet for ”Nordisk Ressourceforvaltning” er at igangsætte et internationalt samarbejde for at fremme demokratisk borgerinddragelse i beslutningsprocesser omkring brug af naturressourcer. Konkret skal projektet videreudvikle værktøjer (standardskabeloner), der kan få lokal viden ”i spil” i forhold til beslutninger omkring naturressourcer, ligesom projektet skal opbygge kapacitet og oplyse om, hvordan lokal viden kan bruges i praksis blandt kommuner, andre lokale og nationale myndigheder og folkelige organisationer.

Aktiviteterne i Grønland omfatter støtte og udvikling af lokalt udførte bestandstællinger og anden monitorering af moskus- og renbestande. I 2016 gennemføres bestandstællinger af moskusokser i Ivittuut og Nanortalik, og arbejdet med udarbejdelse af forvaltningsplaner for de to bestande startes op. Der er gennemført et seminar på Isortoq i september 2016, hvor rensdyravlere, forvaltere og andre interesserede vil starte arbejdet med en konsensusbaseret plan for tamrendrift i Isortoq samt bruge erfaringerne fra tamrendrift i arbejdet med forvaltningen af andre små og mellemstore bestande.

4. Natur, Miljø og Energi.

4.1 Nordisk Ministerråd for Miljø

Der afholdes årligt to møder i Nordisk Ministerråd for Miljø (MR-M). Forårsmødet afholdes typisk i formandskabslandet, og efterårsmødet afholdes i forbindelse med Nordisk Råds session.

I 2015 deltog Naalakkersuisoq for Natur, Miljø og Energi, Mala Høy Kúko, i begge møderne i Nordisk Ministerråd for Miljø (MR-M).

På MR-M den 27. april 2015 i København præsenterede Grønland rapporten Arctic Biodiversity Assessment (ABA), som er udarbejdet i regi af Arktisk Råd. Et vigtigt budskab i rapporten er, at de pågående klimaforandringer er den største trussel imod den arktiske natur. Præsentationen af ABAen blev taget til efterretning. De nordiske miljøministre vedtog en fælles udtalelse om opfølgningen af ABAens anbefalinger. Ministrene besluttede at bede Embedsmandskomiteen for Miljø (EK-M) drøfte, hvordan EK-M understøtter arbejdet med opfølgning på ABAen og støtte op om arbejdet med dette i Arktisk Råd. På Grønlands forespørgsel er arbejdsgrupperne bedt levere oversigter over hvilke igangværende og kommende initiativer, som bidrager til opfølgning af ABA'ens anbefalinger. Arbejdsgruppernes leverancer er sendt til landene.

Naalakkersuisoq for Natur, Miljø og Energi Mala Høy Kúko var forhindret i at deltage i MR-Ms forårsmøde den 27. april 2016 i Porvoo i Finland. Grønland var repræsenteret på embedsmandsniveau. Et stort tema på mødet var en fælles nordisk opfølgning på COP21 og Paris-aftalen og tilrettelæggelsen af en fælles nordisk indsats i det kommende COP22. Under dagsordenspunktet *øvrige spørgsmål* orienterede Finland om sit kommende formandskab i Arktisk Råd fra 2017: Klimaforandringer og agenda 2030 vil være tværsektorielle temaer under finernes formandskab og miljø, telekommunikation, uddannelse og meteorologi vil være særlige fokusområder. Finland foreslog desuden at afholde et møde for miljø- og klimaministre under sit arktiske formandskab, hvilket MR-M så positivt på.

Årets andet møde i MR-M afholdes i forbindelse med Nordisk Råds 68. session den 1. - 3. november 2016 i Danmark.

4.2. Deltagelse i arbejdsgrupperne under Nordisk Ministerråd for Miljø

4.2.1 Klima og Luftgruppen (KOL)

Departementet har deltaget i to møder i Klima- og Luftarbejdsgruppen (KoL) i løbet af af-rapporteringsperioden, hvor der af interesse for Grønland har været særligt fokus på arbejdet med informationsmateriale om FNs klimapanel 5. hovedrapport.

4.2.2 Terrestriske Økosystemer (TEG).

Departementet var i august 2015 vært for arbejdsgruppens efterårsmøde. Arbejdsgruppemødet blev holdt i Ilulissat med deltagelse af 9 medlemmer. Arbejdsgruppemødet fulgte op på igangværende projekter og ansøgninger om projektstøttemidler, herunder 3 projekter om værdisætning af økosystemtjenester. På foranledning af Grønland er opfølgning på rapporten 'Evaluerende af Arktisk Biodiversitet (EAB) kommet på TEGs arbejdsprogram, således at projekter, der bidrager til opfølgning af EABen, kan støttes herfra.

4.2.3 Havgruppen (HAV).

Departementet deltog i 2015 i de to årlige møder i Havgruppen (HAV), som blev afholdt i hhv. Oslo og i Rønne. HAV har til formål at bidrage til vidensopbygning og dermed skabe et udgangspunkt for fælles tiltag mod forureningen af de nordiske hav- og kystmiljøer. I 2015 har Grønland derfor været involveret i projekter finansieret af HAV omhandlende marint affald, herunder mikropartikler, marin forsurening, biodiversitet og andre skadelige forurenede stoffer.

4.2.4. Nordisk Affaldsgruppe (NAG).

Departementet deltog i 2015 i Nordisk Affaldsgruppes (NAG) arbejde på mail. Deltagelse i gruppen skaber et vigtigt netværk, hvor der kan udveksles erfaringer i relation til affaldsområdet. Der er pt. blandt andet fokus på at skabe en grøn samfundsudvikling via ressourceeffektivisering og affaldsforebyggelse. Generelt drager departementet stor nytte af den løbende videns- og erfaringsudveksling samt gensidige faglige diskussioner og informationsudveksling mellem de nordiske lande. Dette medvirker blandt andet til etablering af faglige netværk mellem sagsbehandlere og myndigheder i Norden.

4.2.5 Småsamfundsgruppen.

Departementet er endvidere repræsenteret i Småsamfundsgruppen, som består af nationale repræsentanter fra Åland, Island, Færøerne, Grønland og Bornholm. De nordiske småsamfund har små administrationer og bliver derfor ofte nødt til at finde andre og mere begrænsede løsninger for implementering af internationale konventioner og håndtering af komplekse miljøudfordringer. I 2015 har Småsamfundsgruppen arbejdet med f.eks. Svanemærket, affaldshåndtering og græsrodsengagement. Departementet har derudover deltaget i møder på Bornholm og i København. Gruppen giver mulighed for, at små miljø- og naturforvaltninger i nordiske småsamfund kan drage nytte af hinandens erfaringer og viden.

4.2.6 Den Nordiske Arbejdsgruppe til de internationale Klimaforhandlinger (NOAK)

Arbejdsgruppen har i afrapporteringsperioden støttet op om de internationale klimaforhandlinger i FN regi forud for COP21 i Paris, Frankrig. Den 12. december 2015 vedtog FNs parter til Klimakonventionen Paris-aftalen, der skal sætte rammen for det globale klimasamarbejde efter 2020, når Kyoto-protokollen udløber samt sikre, at de globale temperaturstigninger holdes under 2 grader celsius.

NOAK-gruppen har ikke forhandlingsmandat, men afstemmer og koordinerer aktiviteter forud for klimaforhandlingerne og yder støtte til en række forskellige projektaktiviteter, som understøtter forhandlingsprocessen, og gruppen har i sit arbejdsprogram identificeret en række fællesnordiske prioriteter frem mod COP21 i Paris 2015.

Naalakkersuisoq for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender Vittus Qujaukitsoq deltog på vegne af Naalakkersuisut i COP21 som en del af Kongeriget Danmarks samlede forhandlingsdelegation i overensstemmelse med samarbejdsaftalen indgået mellem Grønlands Selvstyre.

4.2.7 Nordisk Råds Miljøpris

Departementet har deltaget i bedømmelseskomiteens møder i 2014 og 2015 i henholdsvis Reykjavik og København. Til møderne deltager departementet bl.a. i afstemningerne af de nominerede kandidater fra de alle de nordiske lande, inkl. Grønland, til Miljøprisen. Næste komitémøde er planlagt afholdt den 6. - 7. september 2016 i København.

4.3 Nordisk Ministerråd for Energi

I forhold til det nordiske samarbejde på energiområdet er der særligt to initiativer inden for det seneste år, der er relevante for Grønland:

1) De nordiske energiministre har i 2015 besluttet, at der skal gennemføres en strategisk analyse af det nordiske samarbejde på energiområdet. Dette sker som et led i moderniseringsreformen ”Nyt Norden”. Formålet med analysen er at afdække, hvordan det nordiske samarbejde på energiområdet bør udvikle sig i de kommende 5 - 10 år. Finske Jorma Ollila, der er udpeget som undersøger, forventes at besøge Grønland i slutningen af oktober 2016. På ministerrådsmødet i november 2016 fremlægges de foreløbige konklusioner, og den samlede analyse forventes offentliggjort i starten af 2017.

2) Det er i 2015 besluttet at støtte et færøsk pilotprojekt om vedvarende energi og energilagring i afsidesliggende områder. Det færøske projekt er interessant for Grønland, fordi det handler om grøn energiforsyning af bosteder, der ikke elforsyningsmæssigt er koblet til andre byer. Samtidig ligner projektet på flere måder det pilotprojekt, Nukissiorfiit er ved at sætte i gang i Igaliku. Nukissiorfiit deltager i referencegruppen for det færøske projekt, og Departementet for Natur, Miljø og Energi vil løbende blive orienteret om erfaringerne fra projektet. Det er meget relevant for Grønland at samarbejde med Færøerne på energiområdet. Der er april 2016 indgået en samarbejdsaftale mellem Færøerne og Grønland, der i første omgang har fokus på miljø- og energiområdet.

Naalakkersuisoq Mala Høy Kúko var forhindret i at deltage i det årlige møde i Nordisk Ministerråd for Energi den 10. november 2015. Der var på mødet stort fokus på energisamarbejdet i EU. Departementet for Natur, Miljø og Energi deltager i møderne i Embedsmandskomiteén for Energi.

5. Familie, Social, ligestilling og Justitsvæsen

5.1 Nordisk Ministerråd for Social- og Helsepolitik (MR-S) og Embedsmandskomiteen (EK-S)

Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen har deltaget i EK-S møderne i 2015 og 2016, senest i EK-S mødet den 15.-16. juni 2016 på Åland.

På det socialpolitiske område pågår der fortsat et afdækningsarbejde af grænsehindringer (barrierer for mobilitet) inden for Norden, herunder de selvstyrende lande. Arbejdet nyder fortsat stor politisk bevågenhed og er højt prioriteret. Departementet bidrager i arbejdet med at afdække, kortlægge og angive måder, hvormed grænsehindringer inden for Norden kan løses eller ønskes løst.

Endvidere deltager Departementet i en række arbejds- og ekspertgrupper under EK-S, herunder vedrørende Nordisk Konvention om social bistand og sociale tjenester, den nordiske socialforsikringsportal samt i råd og projekter under Nordisk Velfærdscenter (NVC).

5.1.1 Nordisk Råd Rekommandation til Nordisk Ministerråd om senfølger efter seksuelle overgreb

Deltagere fra hele Norden deltog i et nordisk seminar om ”Senfølger af seksuelle overgreb”, der fandt sted i Ilulissat 29. - 30. maj 2015. Seminaret blev afholdt af Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold i Danmark, Socialstyrelsen i Danmark og Departementet i regi af det danske formandskab for Nordisk Ministerråd. Seminaret omhandlede voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Flere fagpersoner fra de nordiske lande fremlagde deres viden og erfaringer på området. Formålet med seminaret var at øge vidensniveauet og skabe netværk på tværs af de nordiske lande med henblik på at udveksle viden og erfaring. Embeds- såvel som fagpersoner deltog i seminaret. Nordisk Råd fremsatte på Nordisk Råds session 2015 en rekommandation om, at Nordisk Ministerråd (MR-S) skal arbejde videre med den grønlandske model i hele Norden.

5.1.2 Nordisk Konvention om social bistand og sociale tjenester.

EK-S besluttede november 2013 at nedsætte en arbejdsgruppe til revision af konventionen.

Maj 2014 deltog Departementet i et møde, hvor det blev nærmere afklaret, hvilke emner/spørgsmål der skal arbejdes med som forberedelse til revision af gældende konvention. De sociale regelsæt er meget forskellige i de nordiske lande, hvor forskellighederne tillige kan have karakter af grænsehindre.

Januar 2015 forelå der en ekspertrapport, udarbejdet af professor Håkan Stoor, som Departementet har bidraget til. Ekspertrapporten afdækker bl.a., hvorledes den nordiske konvention om social bistand og sociale tjenester kan revideres og opdateres, især med henblik på at sikre overensstemmelse mellem en række nyere EU-forordninger og konventionen.

Herefter vedtog EK-S et mandat for arbejdsgruppen til revision af konventionen, og der blev fastlagt en tidsplan. Der er repræsentanter for alle nordiske lande og Færøerne, Åland og Grønland. På EK-S mødet juni 2016 blev besluttet, at arbejdsgruppen skal fremkomme med et forslag til revideret konventionen senest 31. januar 2016.

5.1.3 Den nordiske socialforsikringsportal

Den nordiske socialforsikringsportal (www.nordsoc.org) har til formål at sikre adgang til viden for eventuelle tilflyttere til andre nordiske lande samt give et overblik over de gældende regelsæt på de områder, som er omfattet af Nordisk Konvention om Social Sikring, bl.a. familieydelse, pension, arbejdsydelse og visse sundhedsydelse. Portalens indhold foreligger på samtlige nordiske sprog, herunder grønlandsk, samt engelsk.

Departementet har ansvaret for at holde portalen opdateret, hvad angår ændringer i grønlandsk regelsæt o.l., samt at alle tekster på portalen også foreligger på grønlandsk.

Departementet deltager i portalens redaktionskomité, der arbejder med at vedligeholde og forny portalen.

Der pågår et arbejde med at afdække, hvorledes Hallo Norden og den nordiske socialforsikringsportal kan samarbejde om ens information om de samme forhold.

5.1.4 Nordisk Velfærdscenter – ældreområdet

Departementet har deltaget i en række møder i ekspertgruppen under EK-S om ældreomsorg under Nordisk Velfærdscenter. Det indledende møde blev afholdt i efteråret 2013. Som en opfølgning på mødet blev der oprettet en ekspertgruppe sammensat af repræsentanter fra de 5 nordiske lande samt de selvstyrende lande. Ekspertgruppen har holdt en række møder i 2014 og et afsluttende møde i marts 2015. Baggrunden for projektet er, at der bliver flere og flere ældre i Norden, herunder også i Grønland. Af særlig interesse for Grønland er, hvordan vi kan udnytte erfaringerne i Norden mht. kvalitet i ældreomsorgen, på alderdomshjemmene, i hjemmeplejen og med henblik på, hvordan en døgnpleje kan udvikles i Grønland.

Der er udgivet en række rapporter, herunder en kortlægning af ældreomsorgen i Norden, som Departementet har bidraget til.

5.1.5. Rådet for nordisk samarbejde om handicap (funktionshinder)

Grønland er repræsenteret i Rådet for nordisk samarbejde om handicap, som er et rådgivende organ for Nordisk Ministerråd med mandat til og med 2017 tilknyttet MR-S (Nordisk Ministerråd for Social og Helse). Visionen er at bidrage til, at det nordiske samarbejde bliver et værktøj til effektiv inkludering af personer med handicap, integration af handicap perspektivet i alle henseender samt at få FNs Konvention om rettigheder for personer med handicap fra ord til handling. Under Rådet er der nedsat en ekspertgruppe om implementeringen af FNs Handicapkonvention, hvor Grønland også er repræsenteret. Rådet for Nordisk Samarbejde om handicap har i 2015-2016 afholdt rådsmøder og konferencer samt udarbejdet og udgivet diverse rapporter.

5.1.6 Nordisk Psykiatritopmøde

I november 2015 deltog IPIS i Nordisk Psykiatritopmøde, hvor temaet var stigmatisering af psykisk syge, og hvordan de nordiske lande kan styrke inklusion af og indsats til psykiske syge.

Disability Policies and the impact of UNCRPD in the Nordic Region

I marts 2016 blev der i forbindelse med Rådsmødet afholdt en konference under titlen ”Disability Policies and the impact of UNCRPD in the Nordic Region”. Der blev diskuteret forskelle og ligheder mellem de nordiske landes tilgang til og håndtering af ratificeringen og implementeringen af FNs Handicapkonvention, både ud fra ud fra myndighedernes og handicaporganisationernes perspektiver. Konklusionen var, at der er behov for et øget fokus på rettighedsperspektivet i forhold til borgere med handicap, samt at borgere med handicap er en del af den mangfoldige befolkning.

De nordiske handicapstrategier negligerer den private sektor som en aktiv og nødvendig aktør i at forebygge diskrimination af borgere med handicap. Den private sektors aktive deltagelse er en forudsætning for, at alle menneskerettigheder bliver opfyldt.

Employment and Disability – How do we make it work?

I maj 2016 afholdtes en nordisk ekspertkonference ”Employment and Disability – How do we make it work?”. Fokus var best practice i inklusion af borgere med handicap på arbejdsmarkedet samt muligheder og udfordringer ved at styrke det nordiske samarbejde om et mere rummeligt arbejdsmarked. Konklusionen var, at handling er vigtigt, og at der skal være flere løsningsmuligheder i arbejdet med at inkludere en mangfoldighed af borgere med han-

dicap på arbejdsmarkedet. Herunder arbejde med tabuer, fordomme mv. Yderligere blev der konkluderet, at der mangler viden om udfordringer, muligheder m.v. på arbejdsmarkedet i forhold til borgere med handicap, samt at uddannelsessystemerne ikke tilstrækkeligt sikrer, at flest mulige borgere med handicap starter og gennemfører en kompetencegivende uddannelse.

5.1.7 Nordisk forum om uddannelse

I juni vil der være et nordisk forum om uddannelse, menneskerettigheder og handicap, hvor der er fokus på at udvikle ideer og anbefalinger til at styrke det nordiske samarbejde omkring handicap og menneskerettigheder indenfor uddannelsessektoren. Formålet er at styrke indvirkningen af eller forberedelserne til implementeringen af FN's Handicapkonvention.

5.2. Nordisk Ministerråd for Ligestilling (MR-JÄM) og Embedsmandskomiteen (EK-JÄM)

På det seneste MR-JÄM møde (den 4. maj 2015) orienterede Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender Martha Lund Olsen skriftligt MR-JÄM om aktiviteter og initiativer på ligestillingsområdet, herunder om nedsættelse af et nyt ligestillingsråd 2015-2018, Grønlands CEDAW-eksamination (Convention on Elimination of All Discrimination Against Women) ultimo februar 2015, nordisk seminar om køn, uddannelse og befolkningsstrømme den 17. juni 2015 i Nuuk samt om Grønlands nationale ligestillingsdag den 20. maj 2015. Næste MR-JÄM møde er planlagt primo oktober 2016.

Under det danske formandskab var Grønland vært for et EK-JÄM møde, der blev afholdt den 16. juni 2015 i Nuuk.

Departementet har deltaget i en række møder i EK-JÄM, senest den 13.-14. juni 2016 på Åland samt det efterfølgende seminar "Hälsa, vård och jämställdhet", arrangeret af det finske formandskab.

Rapport om "Deltidsarbejde på Færøerne, Åland og Grønland"

Departementet har deltaget, herunder som medlem af referencegruppen, i et projekt om deltidsarbejde på Færøerne, Åland og Grønland.

Rapporten, der blev udgivet i april 2016, afdækker omfanget af deltidsarbejde på Færøerne, Åland og Grønland, ligesom rapporten opsamler eksisterende viden og data om kønsfordeling på f.eks. arbejdsmarkedet. Udgangspunktet for projektet var, at mange på Færøerne - og i særlig grad enlige, kvindelige forsørgere - kun har mulighed for deltidsbeskæftigelse, hvilket betyder, at de har en lavere indkomst og fører til strukturel ulighed. I Grønland er de fleste beskæftiget på arbejdsmarkedet beskæftiget på fuld tid, og rapporten afslører ikke nogen tendens til, at flere kvinder er deltidsansat. Arbejdsmarkedet i Grønland er imidlertid meget kønsopdelt med mange kvinder i den offentlige sektor (på fuld tid) og mange mænd i fiskeri- og byggeribranchen.

Projektet er en udløber af et lignende studie af deltidsarbejde i de nordiske lande.

"Køn, uddannelse og befolkningsstrømme" opfølgning på nordisk seminar

Som opfølgning på det danske formandskabs projekt om "Køn, uddannelse og befolkningsstrømme" er der udgivet en opsamling af tværnordiske indspil, erfaringer og praksiseksempler på baggrund af det nordiske seminar "Køn, uddannelse og befolkningsstrømme". 50

deltagere fra hele Norden deltog i et nordisk seminar om ”Køn, uddannelse og befolkningsstrømme”, der fandt sted i Nuuk den 17. juni 2015.

Seminaret blev afholdt af Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold i Danmark og Departementet i regi af det danske formandskab for Nordisk Ministerråd. Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender Martha Lund Olsen åbnede seminaret.

Seminaret satte fokus på, hvordan vi kan imødegå en skæv befolkningssammensætning som følge af, at flere kvinder flytter til byerne for at uddanne sig og arbejde. Stadig flere kvinder flytter til de større byer for at uddanne sig og gøre karriere. For eksempel er omkring 70 % af de indskrevne på de videregående uddannelser i dag kvinder. Men samtidig hægtes mange mænd af udviklingen, fordi de ikke får nogen uddannelse, og der bliver stadig færre ufaglærte job i de traditionelle mandefag, især i bygderne. Det skaber en skæv befolkningssammensætning og truer den sociale sammenhængskraft i samfundet.

Gennem oplæg og workshops med temaerne uddannelse og mobilitet, befolkningsstrømme og et ændret arbejdsmarked samt strategier og løsninger blev der givet en række bud på, hvordan man kan komme denne problemstilling til livs, der ikke kun gør sig gældende i Grønland, men flere steder i Norden.

Forud for seminaret blev der udgivet en kortlægning ”Sted, (u)lighed og køn – en kortlægning af udfordringer og best practices i relation til køn, uddannelse og befolkningsstrømme i Nordens yderområder”, udarbejdet af EDGE ved Aalborg Universitet, som er offentligt tilgængelig.

Seminaret byggede videre på et seminar afholdt på Færøerne i 2014 med temaet ”Kønsdelingen på arbejdsmarkedet og i hjemmet”, som det islandske formandskab tog initiativ til.

5.3. Nordisk Ministerråd for Lovsamarbejde (MR-JUR) og Embedsmandskomiteen (EK-JUR)

Der blev i efteråret 2015 afholdt nordisk justitsministermøde i Ilulissat, hvor temaet for mødet var fremmedkrigere, som er en aktuell udfordring for flere af de nordiske lande.

Justitsområdet blev i maj 2016 ressortfordelt til Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen med Martha Lund Olsen som ansvarlig Naalakkersuisoq for området. Naalakkersuisut er løbende i dialog med Justitsministeriet med henblik på at få opdateret lovgivning, som på flere områder fortjener et markant fokus.

5.4 Vestnordisk samarbejdsaftale på socialområdet

Den færøske, islandske og grønlandske socialminister har ønsket at indgå et tættere samarbejde i Vestnorden på socialområdet.

Et styrket samarbejde mellem de vestnordiske socialministre skal tage udgangspunkt i en række punkter, som de vestnordiske socialministre finder vigtige og relevante at samarbejde om. Aftalen lægger op til at fremme samarbejdet gennem årlige møder, netværk, dialog, nedsætte arbejdsgrupper m.v. Samarbejdsaftalen lægger bl.a. op til et årligt møde, der afholdes på skift i de vestnordiske lande.

Departementet udarbejdede et udkast til samarbejdsaftale på socialområdet mellem de vestnordiske socialministre, som Departementet sendte i høring.

Den færøske og islandske socialminister har meldt positivt tilbage på det grønlandske udkast.

Samarbejdsaftalen ventes at blive underskrevet af de vestnordiske socialministre på Vestnordisk Råds møde ultimo august i Qaqortoq.

5.5 Nordisk Børne- og Ungdomskomiteé (NORDBUK)

Komiteen er nedsat af Samarbejdsministrene og Selvstyrets repræsentant kommer fra Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen. Nordisk Råd har på minisessionen i Oslo den 19. april 2016 vedtaget en ny strategi på børne- og ungeområdet med titlen: Børn og unge i Norden - en tværsektoriel strategi for Nordisk Ministerråd 2016-2022.

Nordisk Ministerråds tværsektorielle strategier beskriver ministerrådets prioriteringer og ambitioner på områder, der går på tværs over sektorer. Strategierne udgør således en fælles platform og retning for de forskellige ministerråds arbejde.

Den tværsektorielle strategi skal være styrende for ministerrådets samlede virksomhed og skal samtidig ses i sammenhæng med andre styringsdokumenter som f.eks. visionen for det nordiske regeringssamarbejde (*Sammen er vi stærkere*), de forskellige sektorerers samarbejdsprogrammer og de nationale ordførerskaber. Nordisk Ministerråd skal også integrere et ligestillings- og holdbarhedsperspektiv i sin samlede virksomhed.

6. Sundhed

6. 1 Nordisk Ministerråd for Social- og Helsepolitik (MR-S)

Naalakkersuisoq for Sundhed og Nordiske anliggender deltog den 27. april 2016 i Nordisk Ministerrådsmøde i Helsinki. På mødet blev en ændring af Arjeplog-aftalen og tilsynsspørgsmål drøftet ("Overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked for visse personalegrupper inden for sundheds- og veterinærvæsenet"). Formålet er et ønske om at styrke patientsikkerheden og undgå dobbeltadministration som følge af, at EUs reviderede anerkendelsesdirektiv implementeres i de nordiske lande.

Arjeplog-aftalen regulerer både gensidig anerkendelse af autoriserede sundhedspersoner i de nordiske lande og udveksling af tilsynsoplysninger mellem disse lande. Der er behov for at ændre Arjeplog-aftalen for at sikre, at færøsk og grønlandsk uddannede sygeplejersker og sundhedsassistenter kan få adgang til arbejde i de nordiske lande på samme vilkår som EU-borgere, ligesom sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter uddannet i de andre nordiske lande kan få adgang til at arbejde i Grønland og på Færøerne.

Samtidig betyder en implementering af det reviderede EU anerkendelsesdirektiv, at et nyt varslingsystem IMI til gensidig udveksling af tilsynsoplysninger ikke fungerer i praksis i alle nordiske lande, ligesom forpligtelsen til at udveksle tilsynsoplysninger forsvinder. Det blev besluttet, at en arbejdsgruppe skal arbejde videre med udarbejdelsen af et retsgrundlag, der regulerer udvekslingen af oplysninger fremover mellem de nordiske lande. Formålet er dels at sikre, at det nordiske samarbejde gavner patientsikkerheden ved at udveksle væsentlige tilsynsoplysninger, dels at sikre at der ikke opstår unødigt bureaukrati i processen ved bl.a. at have to parallelle systemer mellem de nordiske lande og EU. Patientsikkerhed er et prioriteret område i Grønland, som det er i de øvrige nordiske lande. Departementet er repræsenteret og aktiv i gruppen.

På Ministerrådsmødet blev det desuden besluttet at udvide mandatet for Nordisk sundhedsberedskabsgruppe (Svalbardgruppen). Svalbardgruppens arbejde er baseret på Nordisk Sund-

hedsberedskabsaftale. Formålet med Sundhedsberedskabsaftalen er at skabe et grundlag for et samarbejde mellem de nordiske lande om at forberede og udvikle sundhedsberedskabet i forhold til at håndtere kriser og katastrofer, herunder naturkatastrofer og hændelser (ulykker) med blandt andet biologiske og kemiske agents og radioaktiv stråling. Naalakkersuisoq for Sundhed og Nordiske anliggender betonede vigtigheden af, at dette samarbejde mellem de nordiske lande bliver udviklet og forbedret.

6.2 Nordisk Rusmiddelseminar

Nordisk Rusmiddelseminar 2016 blev afholdt d. 24.- 26. august 2016 i Island. Temaerne for dette års seminar bliver blandt andet ”Risikoopfattelse”, herunder betydning for anvendelse af stoffer og kendetegn ved de, der ikke opfatter rusmidler som risikable, samt ”Tilsyn og tværsektorielt samarbejde”, herunder understøttelse af lokale forebyggende indsatser. Grønland deltager med medlem fra Alkohol- og Narkotikarådet samt ansatte fra PAARISA.

6,3 Årligt møde mellem de Vestnordiske sundhedsministre

De vestnordiske sundhedsministre har indgået en samarbejdsaftale, som har til formål at styrke og udvikle samarbejdet indenfor sundhedsområdet. Overordnet er der lagt op til at fremme samarbejdet gennem årlige møder, dialog, udveksling af ideer og vidensudveksling. Ministrene kan nedsætte arbejdsgrupper og udvalg til at afdække eller initiere indsatser, projekter og lignende indenfor Sundhedsområdet.

Det er aftalt, at de vestnordiske sundhedsministre skal mødes en gang årligt. Der har ellers været planlagt tre møder hhv. i Ilulissat juni 2015, i Nuuk august 2015 og i Nuuk i april 2016. Alle tre møder blev imidlertid aflyst. Der arbejdes derfor nu på afholdelse af et møde i efteråret 2016.

Ved siden af dette møde er det også ønsket at diskutere samarbejde i forhold til evakueringer i katastrofesituationer. Det er planen, at diskussionen kan indledes under det næste Vestnordiske sundhedsministtermøde.

6.4 Sundhedsvæsenets samarbejde med Island

I forlængelse af Det Vestnordiske Sundhedsministtermøde i 2014 blev der indgået en overordnet aftale mellem det Grønlandske Sundhedsvæsen og det islandske Landspítalið. Samarbejdsaftalen har til formål at styrke og udbygge samarbejdet omkring behandlingen af grønlandske patienter på Island. Aftalen giver mulighed for underaftaler for specifikke patientgrupper fremadrettet.

I 2015 blev det på et møde mellem Naalakkersuisoq for Sundhed Doris Jakobsen og den islandske Sundhedsminister Kristján þór Júlíusson aftalt yderligere at styrke samarbejdet mellem Island og Grønland ved at indgå en samarbejdsaftale mellem de to ministerier. Formålet med en samarbejdsaftale er således at drage nytte af hinandens erfaringer og viden inden for det sundhedsfaglige område, herunder inden for lovgivning og juridiske problemstillinger.

Muligheden for underaftaler forventes drøftet yderligere med Island ved det kommende Vestnordiske sundhedsministtermøde.

7. Erhverv og arbejdsmarked.

7.1. Ministerrådet for Næring, Energi og Regionalpolitik (MR-NER)

Under det danske formandskab i 2015 har Grønland aktivt deltaget i dialogen med Danmark for at sikre, at formandskabsprojekterne videst muligt omfatter grønlandske interesser. Som led i det danske formandskab blev et af møderne i Embedsmandskomiteén for Næring i 2015 med stor succes og tilslutning afholdt i Grønland.

Embedsmandskomiteén for Næring gennemførte i 2015 en større evaluering af Nordisk Innovation, hvilket efterfølgende medførte en revision af vedtægterne for Nordisk Innovation. Baggrunden for evalueringen og revisionen af vedtægterne skal bl.a. ses i lyset af moderniseringsreformen ”Nyt Norden”, som blev vedtaget af samarbejdsministrene i juni 2014.

Nordisk Innovation er en central aktør i gennemførelsen af de nordiske partnerskabsprogrammer inden for handel, erhverv og innovation med hovedsæde i Oslo. Målet er at gøre de nordiske lande til verdens førende region indenfor innovation og bæredygtig vækst. Nordisk Innovation havde i 2015 et budget på 72,47 mio. kr.

Formålet med revisionen af Nordisk Innovation var at opnå en bedre styring til at bestemme retningen for organisationen og derigennem opnå bedre mulighed for at strømline den. Det blev i den sammenhæng besluttet, at Nordisk Innovation skal fokusere på færre og større projekter og programmer med større gennemslagskraft, dog fortsat med mulighed for at kunne igangsætte eller støtte mindre projekter.

Det kan være vanskeligt for Grønland at deltage i store projekter og programmer, da det kræver mange ressourcer. Alligevel er det vigtigt, at Grønland løbende monitorerer og giver relevant opmærksomhed og input til arbejdet med Fyrtårnsprojekterne.

Embedsmandskomiteén for Næring prioriterer løbende midler til mindre projekter. Disse projekter kan være mere relevante for Grønland. Konkrete eksempler på projekter af særlig grønlandsk interesse har været bæredygtig byudvikling, fælles nordisk turismebranding i Kina, ny nordisk mad, bæredygtig udvikling i Arktis med befolkningen i centrum og øget fokus på sejladsikkerhed.

7.1.1 Nordatlantsamarbejdet (NORA).

Der var som vanligt stor søgning til NORA og årets to ansøgningsrunder medførte i alt 68 ansøgninger, heraf 33 med grønlandsk deltagelse. I sidste ende gik 10 projekter i gennem med grønlandske partnere, hvilket vurderes som værende meget tilfredsstillende.

Årets NORA konference fandt sted på Færøerne i oktober måned og havde titlen ”fra niche til mega”. Titlen dækker over, at selv små byer i perifere egne med proaktivitet kan evne at tiltrække og afholde internationale events og konferencer. Som følge af konferencen blev der nedsat en tværregional gruppe med deltagelse af repræsentanter fra de fire NORA lande, der skal bringe tanker og oplæg videre i processen og skabe vækst på området fremadrettet.

7.1.2 Vestnordenfonden.

Formålet med Vestnordenfonden er at fremme udviklingen af et alsidigt og konkurrencedygtigt erhvervsliv i Vestnorden gennem lån til små og mellemstore virksomheder. Fonden fo-

kuserer udelukkende på de vestnordiske lande, og primært på Færøerne og Grønland. Lånene ydes primært som et supplement til bankfinansiering med en rente, der typisk ligger under bankrenten.

Under Norges formandskab for Nordisk Ministerråd i 2012 blev der igangsat en evaluering af Vestnordenfonden. På baggrund af konklusionen fra evalueringen blev der efterfølgende nedsat en Task Force bestående af komitedemedlemmerne fra henholdsvis Norge, Sverige, Færøerne, Grønland og Island med henblik på at gennemgå fondens overenskomst og traktat og derigennem komme frem til forbedringer, der kan styrke fonden i fremtiden.

Det er blandt andet som følge af evalueringen besluttet at ændre fondens vedtægter for artikel 5 vedrørende hovedsædets beliggenhed. Denne ændring betyder, at fonden fremover ikke er pålagt hovedsæde i Reykjavik på Island. Dette vil være en mulighed for at nedbringe driftsomkostningerne.

Vestnordenfondens finansiering er et nicheprodukt, da fonden i langt højere grad end bankerne og Greenland Venture er villig til at stille kapital til rådighed overfor projekter, der vurderes at være højrisiko. Vestnordenfonden henvender sig i højere grad end nogen anden finansieringsyder i Grønland til virksomheder, der står med et finansieringsbehov til en konkret anlægsaktivitet. I 2015 blev der givet lån til grønlandske virksomheder for i alt 10 mio. DKK.

7.1.3 Nordatlantisk Udviklingsstrategi (NAUST)

Under det islandske formandskab for Embedsmandskomiteén for Regional i 2014 blev der taget initiativ til udarbejdelse af en Nordatlantisk Udviklingsstrategi (NAUST) for Færøerne, Island, Grønland og Kystnorge på baggrund af en anbefaling fra OECD Territorial Review of the NORA Region. Formålet med udarbejdelsen af NAUST er at skabe bedre regionale udviklingsresultater fra de instrumenter og samarbejdsprogrammer, som allerede findes. Dette skal ske bl.a. ved at inspirere til nye samarbejdsinitiativer og projekter rettet mod konkrete strategiske målsætninger og underliggende prioritetsområder.

Det er mange fælles udfordringer i den vestnordiske region. For at styrke strategiens regionale relevans er det hensigten, at NAUST skal fokusere på udfordringer og muligheder knyttet til Vestnordens kendetegn – stor geografisk udstrækning, tyndt og spredt befolket, kystsamfund og storslået natur. Målsætningen er at identificere områder, der kan skabe indkomster til de små samfund i regionen. Både samarbejdsministrene og regionalministrene bidrager finansielt til udarbejdelse af strategien. Sekretariatsfunktionen henlægges hos NORA og der etableres en nordisk styregruppe for projektet.

7.1.4 Samfund og Minebrydning i Arktis.

Denne workshop blev holdt i juni 2015 på Mineskolen i Sisimiut. Den skal ses som et resultat af Grønlands deltagelse i det svenske formandskabs programprojekt om bæredygtig minedrift. Workshopen diskuterede, hvorledes der kan skabes bedre muligheder for udveksling af information, viden, arbejdskraft og i det hele taget lette samarbejdsmulighederne inden for mineindustrien på tværs af politiske grænser i Arktis. Desuden blev de faldende råvarepriser også nævnt som en forklaring på den manglende udvikling af flere mineprojek-

ter i Arktis. Oprindeligt var det meningen, at repræsentanter fra Rusland også skulle have været til stede i workshoppen, men de meldte afbud.

7.2 Ministerråd for Arbejdsliv. (MR-A)

Grønland deltager fra efteråret 2013 fast i Embedsmandskomiteen for Arbejdsliv og i Arbejdsudvalget for arbejdsliv med det formål at søge en opprioritering af midler afsat til undersøgelse af udkants- og vestnordiske interesser og styrke erfaringsudvekslingen med de øvrige nordiske lande.

Interessen for Grønlands udvikling er positiv og stor i Norden, og især fokuseret omkring Grønlands kommende udvinding af råstoffer, brugen af arbejdskraft i forbindelse med dette og indsatserne omkring opkvalificering, bl.a. af unge ledige. Det fortsatte arbejde med at præsentere grønlandske interesser bærer derfor frugt i nordiske sammenhæng, og misforståelser, der især skyldes ret ensidige beskrivelser i dansk presse, ryddes af vejen på embedsmandsniveau.

På MR-A mødet den 17. november 2015 informerede generalsekretæren om et nyt nordisk statsministerinitiativ møntet på ”nordiske løsninger på globale udfordringer”. Et analysearbejde er indledt, som sigter på at identificere nordiske styrkepositioner på en række globale udfordringer med henblik på at fremme de nordiske værdier og erfaringer i international sammenhæng. Det foreløbige arbejde er planlagt fremlagt medio 2016.

7.2.1 Embedsmandskomiteen for Arbejdsliv (EK-A). Møde- og udgivelsesaktivitet m.v.

Årets mødeaktivitet ligger på cirka to møder årligt i MR-A og et møde pr. kvartal i Arbejdsudvalget. En del af møderne afholdes i København. Hertil kommer forskellige konferencer og seminarer rettet mod fagfolk.

I 2015 har været afviklet følgende møder:

På EK-A og Arbejdsudvalgsmødet i april 2015 i Ilulissat var Grønland mødeleder. Embedsmandskomiteen tog bl.a. stilling til det fortsatte arbejde i en række fælles nordiske tiltag, bl.a. budget og prioritering i nyhedsportalen www.arbejdslivinorden.org. Resultater og budget for Nordjobb-organisationen, som udveksler nordiske unge på arbejdsophold (og som nu også findes i GL). Præsentation af ny direktør og budget for Nordens Institut for vidensudveksling om arbejdsmiljøområdet (NIVA), en kursusorganisation, som udvikler tilbud på højt niveau til nordiske eksperter i arbejdsmiljø.

Arbejdsudvalget arbejder pt. med rammerne for en ny analyse, som skal sammenligne arbejdsmarkedstjenesterne på tværs af Norden (ministerier, jobcentre etc.). Der blev valgt et firma, som inkluderede de vestnordiske lande. Ingen grønlandske virksomheder havde budt på opgaven.

Medlemmerne var på besøg på Halibut, Piareersarfiit, kunstmuseet, rundt i byen, på Isfjorden og fik længere oplæg om Grønland generelt, ungdomsarbejdsløshed, råstof og arbejdsmarked. Nordiskarbejdsliv.org publicerede efterfølgende artikler om disse forhold.

Den 25. marts 2016 afholdtes seminar om ungeledighed i København. På konferencen deltog to personer fra Arbejdsmarkedsafdelingen. Her blev bl.a. præsenteret forskning i de unges motivation og udfordringer i forhold til uddannelse samt redegjort for, hvordan man kan arbejde med data på området.

Den 13. april 2016 afholdtes et ekspertseminar med dialog på tværs af de nordiske lande om social dumping og departementets arbejdsmarkedsafdeling deltog i seminaret. Polens arbejdsmarkedsdirektør præsenterede deres syn på arbejdskraftens fri bevægelighed, ligesom der var indlæg af faglige organisationer fra flere dele af Norden.

Den 26. - 27. august 2016 afholdtes en konference på Færøerne om arbejdskraftindvandring til udkantsområder. Her var også deltagelse fra Selvstyret. På konferencen præsenterede forskere og praktikere bl.a. betydningen af differentieret beskatning i forhold til arbejdsmarkedsudvikling i bl.a. Nordnorge og på Åland. Der blev også fremlagt strategier for modvirkning af brain-drain i Østisland og Nordjylland, og Færøerne præsenterede deres holdninger til forvaltningen af udlændingeområdet, som stadig hører under Danmark, men som er udviklet en del i forhold til Grønland.

Der udkommer løbende publikationer om arbejdsmarkedsforhold i NMR-regi, men disse inkluderer meget sjældent udkants- og vestnordiske arbejdsmarkedsforhold. De oversættes heller ikke til grønlandsk. Dette er en udfordring, der er arbejdet med i 2015, således at der fra 2016 er et klarere samarbejde mellem de selvstyrende områder og især blandt de vestnordiske medlemmer, så disse i samarbejde prioriterer leverandører, som vil inkludere disse områder, og holder leverandørerne fast på dette under arbejdet.

Grønland har desuden fået vedtaget, at yderkantsområdernes beskæftigelses- og uddannelsesudfordringer skal være et prioriteret område i udvalgets arbejde i perioden 2016 - 2017, hvilket vil betyde f.eks. udarbejdelsen af en rapport om best practice på et tema indenfor området (som dog endnu ikke er vedtaget). Dette følger op på konferencen i 2015 om "Bæredygtige arbejdsmarkeder i Nordens yderområder" som fandt sted på Færøerne.

7.2.2 Overordnede projekter i arbejdslivssektoren

Moderniseringsprojekt ledet af Poul Nielson af hele A-sektoren startede i 2015 og afsluttes i 2016. Poul Nielson mødte Vittus Qujaukitsoq den 12. oktober 2015.

8. Finansområdet

8.1 Ministerrådet for Finanser (MR- Finans)

8.1.1. Nordisk skattelyprojekt

Det nordiske samarbejdsprojekt om indgåelse af informationsudvekslingsaftaler på skatteområdet med finansielle offshorecentre er nu næsten afsluttet. Tilbage står at få underskrevet en bilateral skatteinformationsaftale mellem De Forenede Arabiske Emirater og Grønland.

Samarbejdet har været et nordisk succesprojekt. De nordiske lande har indgået skatteinformationsaftaler med samtlige 45 skatteparadislande i verden. Det nordiske skatteinformationsprojekt var et gennembrud i arbejdet mod skatteflugt. Landene holdt sammen og forhandlede i fællesskab, og det lykkedes for Norden at gøre det, som ingen andre før havde gjort.

Før det nordiske skatteinformationsprojekt havde ingen troet, at man ville nå så langt. Den aftalepakke, som nu er en realitet, er baseret på, at der findes information om skjulte penge, som skattemyndighederne kan stille spørgsmål til og få svar på. Det næste skridt er en international aftale om automatiske udveksling af skatteinformationer, som træder i kraft i sin helhed til næste år. Den vil medføre løbende informationsudveksling, uden at skattemyndighederne på forhånd skal have et navn eller sum, de forsøger at spore.

Skattesnyd er globalt set en enorm politisk udfordring. For Grønland og for resten af verden gælder det om at tilpasse skatteaftaler og skattelovgivning til det 21. århundrede. Uanset hvilke skattesystemer, forskellige lande har, bør alle kunne fungere, uden at et land profiterer på et andet

8.1.2 Statistiksamarbejde

De nordiske lande er oplagte samarbejdspartnere for Grønlands Statistik, da de ligesom Grønland arbejder med registerbaserede data. Uden for Norden er statistikkerne i højere grad baseret på spørgeskemaer.

Hvert år afholdes der møde for cheferne for de nordiske statistikkontorer. I 2015 blev mødet afholdt i Danmark i starten af september. Hvert tredje år afholdes der en større konference for nordiske statistikere. Den næste konference afholdes i Stockholm i 2016, hvor Grønland har taget initiativ til, at der for første gang bliver afholdt en særlig session for de mindre lande (Island, Grønland, Færøerne og Åland). Møderne i nordisk regi er vigtige, da det skaber faglige og personlige kontakter mellem statistikkontorerne i Norden.

Grønlands Statistik er desuden medlem af flere nordiske kontaktnetværk, der udveksler erfaringer indenfor statistikproduktion. Der er eksempelvis netværk for befolkningsstatistik og uddannelsesstatistik. Der samarbejdes også om støttestrukturerne, eksempelvis er der etableret et samarbejde mellem landenes webredaktører. Endelig bidrager Grønlands Statistik til den nordiske statistiske årbog. Kontaktnetværkene kommunikerer primært elektronisk. I 2015 har Grønlands Statistik dog deltaget i Det nordisk Web-møde og årbogsmøde, i et seminar om demografi og i møder om forberedelsen af den store nordiske statistikerkonference i 2016.

Grønlands Statistik modtager i 2016 og 2017 betaling fra NordForsk for at deltage i et projekt, som har til formål at styrke den fælles nordiske registerforskning. En afledt gevinst af projektet er en bedre dokumentation af Grønlands Statistiks registre.

8.2 Nordisk Ministerråds arbejdsgruppe for bæredygtig udvikling

Denne arbejdsgruppe er nedsat af samarbejdsministrene, og Selvstyret repræsenteres af Finansdepartementets landsplanafdeling

8.2.1 FN's nye 17 globale udviklingsmål

FN's generalforsamling vedtog den 25. september 2015 de 17 nye verdensmål for en bæredygtig udvikling eller Sustainable Development Goals – de såkaldte SDG'er. Hele verden har fået nogle nye fælles bæredygtigheds mål at forholde sig til - de 17 udviklingsmål er globale og vil gælde for alle lande. Det er forventningen, at landene formulerer nationale mål og

delmål på grundlag af de globale mål. Målene i den nye 2030 dagsorden er i sagens natur meget brede og overordnede, men giver alligevel nogle ret klare pejlemærker for de indsatser og prioriteringer verdenssamfundet ønsker sat på dagsordenen.

Det handler om ligestilling, børns rettigheder, uddannelse til alle, fredelige samfund og retssikkerhed, vand, energi, miljø og klima, gældsudvikling, bæredygtig inklusiv vækst, bæredygtig ressourceudnyttelse, kulturel mangfoldighed og social sammenhængskraft ved større reformer og store forandringer i erhvervsstrukturen – alt sammen af stor relevans for dagens Grønland.

I et internationalt og nordisk perspektiv har man i mange år operationaliseret arbejdet med bæredygtighedsbegrebet i tre dimensioner: økonomisk bæredygtighed, social bæredygtighed og miljømæssig bæredygtig. Grønland fik i den seneste nordiske strategi indsat kulturområdet ud fra en argumentation om, at det naturligt udgør en 4. dimension

Bæredygtig udvikling kan beskrives som en vision for fremtiden. Bæredygtig udvikling er at tage ansvaret for resultaterne af det, vi gør nu og her, og som samtidig har konsekvenser for andre til en gang langt ud i fremtiden, eller for andre, der lever et andet sted. Det handler om at sikre en udvikling, der imødekommer et samfunds øjeblikkelige behov uden at gå på kompromis med de fremtidige generationers muligheder for at sikre sig deres behov.

I det nordiske samarbejde under Nordisk Ministerråd har arbejdet med bæredygtig udvikling længe været højt prioriteret. Den nordiske holdbarheds-/bæredygtighedsstrategi med dertil hørende holdbarhedsindikatorer har i en årrække fungeret som pejlemærke for samarbejdet. Som opfølgning på FNs SDG dagsorden er det besluttet, at arbejdet med bæredygtig udvikling i det nordiske samarbejde skal koordineres med de 17 nye udviklingsmål, og at det herunder skal afdækkes, om de nordiske indikatorer evt. skal suppleres med nye indikatorer.

Den nationale opfølgning og implementering af SDG 2030 dagsordenen vil i første omgang fokusere på en systematisk kortlægning af allerede eksisterende initiativer og strategier i Selvstyret. De 17 udviklingsmål er præsenteret for en bred kreds af planlæggere fra kommuner og sektoransvarlige i Selvstyrets fagdepartementer ved et tværoffentligt seminar ultimo februar 2016.

Arbejdet med at sikre en bæredygtig udvikling er naturlig at integrere i den almindelige strategiudvikling. Det bør ikke ses som en løsreven opgave for særligt interesserede, hvis de politiske målsætninger om bæredygtighed skal omsættes til konkret handling. FNs 17 globale udviklingsmål er en oplagt mulighed for at sikre en større grad af transparens og sammenhæng mellem kortsigtede og langsigtede initiativer og indsatser i Selvstyrets enkelte fagdepartementer, så bæredygtig udvikling er udgangspunktet og indgår som en integreret del af strategierne på deres områder.

Den overordnede centrale koordinering af bæredygtig udvikling forestås i Grønland i et samarbejde mellem Udenrigsdirektoratet og Finansdepartementet for at sikre en helhed og sammenhæng i den udenrigs- og indenrigspolitiske indsats.

8.2.2. Nordic Built Cities

Nordic Built Cities er et flagskibsprojekt, der er udviklet i programmet for det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2015 og indgår som en del af samarbejdsprogrammet for innovation og erhvervs politik 2014 - 2017. Projektet tager udgangspunkt i Nordic Built Charter med fokus på udvikling og branding af bæredygtige byrum.

Under udvælgelsen af mulige projekter/byrum blev det grønlandske byrum (Kyststien i Nuuk) ikke valgt ud. Som en konsekvens heraf er der således ingen byrum fra Grønland repræsenteret, og Grønland deltager ikke længere i projektet.

Bilag 1 Nordisk redegørelse.

Oversigt over nordiske projekter, som Grønland har deltaget i. Oversigten er opdelt på departementer. Hvor der knytter sig en konkret nordisk bevilling til projektet/aktiviteten, er dette angivet.

Projektitel og støttemodtager	Aktiviteter	Bevilget støtte
Projektstøtte fra Nordens Institut i Grønland (NAPA)	Bl.a.: <ul style="list-style-type: none"> - Danseprojekter - Udstillingsprojekter - Teaterforestillinger - Børnekorsangsstævne - Koncerter - Forfatterkurser - Bogudgivelser - Multimediekunstprojekt - Filmproduktion - Klaverkursus 	Ca. 1,4 mio. kr.
Rejsestøtte fra Nordens Institut i Grønland (NAPA)	Bl.a.: <ul style="list-style-type: none"> - studierejser - deltagelse i kulturelle arrangementer - deltagelse i festivaler 	Ca. 1,6 mio. Kr.
Støtte fra Kulturkontakt Nord og Nordisk Kulturfond	Statistik ikke umiddelbar tilgængelig	Ikke muligt at oplyse
SPICA Institut for Læring, Ilisimatusarfik deltager.	Netværk for lærere og studerende om bæredygtighed, medborgerskab og interkulturel forståelse. Støtte ydes i form af dækning af rejseudgifter (NORD-PLUS)	Ca. 58.000 kr
ALKA Institut for Læring, Ilisimatusarfik koordinerer deltagelsen.	Netværk for lærere og studerende om bæredygtighed. Støtte ydes i form af dækning af rejseudgifter (NORD-PLUS)	Netværket modtaget ca. 300.000 kr Bevilget ca.. 450.000 kr til et kursus i Island i 2017.
"Denmark and the New North Atlantic: Identity Positions, natural Ressources and Cultural Heritage" Institut for Kultur, Sprog og Historie, Ilisimatusarfik deltager	Tværfagligt forskningsprojekt med netværksmøder, der delvist betales af nordiske midler. 3 deltagere fra Ilisimatusarfik	Ikke oplyst
Nordkurs – de nordiske sprog- og litteratursommerkurser Institut for Kultur, Sprog og Historie, Ilisimatusarfik delta-	Deltagelse i og afholdelse af kurser. Hvert 3. år afholdes et kursus i Grønland i grønlandsk sprog for nordiske universitetsstuderende. Ilisimatusarfik deltager hvert år i en Nordkurskonference.	Samlet bevilling på kr. 195.000 til kursus og konferencerejse

ger		
Lærerudveksling med Syddansk Universitet Institut for Kultur, Sprog og Historie, Ilisimatusarfik deltager	En underviser fra Ilisimatusarfik har undervist litteraturstuderende i Odense og en anden har i to omgange undervist i metode på Syddansk Universitet Støtten består i rejsestøtte (NORDPLUS)	Modtaget ca. 20.000 kr
NORDLIKS Institut for Kultur, Sprog og Historie, Ilisimatusarfik deltager	Nordplus-netværk for Nordisk Litteratur, Kultur og Sprog vedr. Udveksling af studerende og lærere. Deltagelse i årligt møde i Torshavn, Færøerne Indkvartering og forplejning delvist betalt ved nordiske midler	Ikke oplyst
IPSSAS Institut for Kultur, Sprog og Historie, Ilisimatusarfik deltager	Ph.d-skole. Deltagelse i kursusforløb på University of Alaska, Fairbanks	Ikke oplyst
Samfinansiering af Ph.d-studerende Institut for Kultur, Sprog og Historie, Ilisimatusarfik	Samfinansieret med bivejleder fra Syddansk Universitet	Ikke oplyst
West-Nordic Studies Institut for Samfund, Økonomi og Journalistik, Ilisimatusarfik deltager	Nordic Master program Udveksling af studerende Benyttelse af Nordplus midler til udveksling af studerende og undervisere	Ikke oplyst
The Nordic List Ilisimatusarfiks bibliotekar deltager	NordForsk projekt, som har til formål at udarbejde et register over nordiske publikationer Afholdt møde i Island	Ikke oplyst
Programkomitéen for Nordic Centres of Excellence in Arctic Research Ilisimatusarfiks rektor deltager	En af Ilisimatusarfiks forskere er med i en ud fem ansøgninger, der har fået støtte fra programmet	Ikke oplyst
Nordlys Ilisimatusarfiks in-	Nordplus-netværk. Består af 37 medlems-universiteter. Hovedformålet er at tilrettelægge og øge mobiliteten af studerende og ansatte i Norden.	Ca. 95.000 kr.

ternationale kontor deltager	8 studerende har i 2015 været på studieophold i Danmark, Island og Norge	
Biophilia Educational Project KTI-GUX deltager	Tværfagligt undervisningsprojekt, som opfordrer til samarbejde på tværs af institutioner, aldersgrupper, faggrænser og interesser. Projektet løber over 3 år fra 2014-2016 Folkeskolen Minngortuunnguup Atuarfia er primære lokale samarbejdspart. Desuden deltager Serravik, som er den kommunale musikskole.	Ikke oplyst
YTCA KTI-GUX deltager	Projektet er et Nordplus-støttet netværkssamarbejde med deltagelse af Letland, Litauen, Sverige og Grønland. Projektet består af i alt 4 udvekslingsrejser, hvor hver skole er vært for en af udvekslingerne. Projektet har til formål, at unge mennesker fra de nordiske og baltiske lande kan mødes og udveksle viden om hinandens lande og kulturer.	Ikke oplyst
Bæredygtig friluftsturisme KTI-GUX deltager	Nordplus-projekt. Interkulturelt projekt om udvikling af bæredygtigt friluftsturisme i lokale naturparker. Samarbejde mellem 3 klasser fra Grønland, Norge og Danmark.	Ikke oplyst
Ressourceproblematikken KTI-GUX deltager	Nordplus-projekt. Et tværfagligt og interkulturelt projekt mellem to gymnasieskoler, GUX-Sisimiut og Allikelund Gymnasium i Kallundborg.	Ikke oplyst
CLINF Graviditetsdiabetes i Grønland Departementet for Sundhed	Climate-change Effects on the Epidemiology of Infectious Diseases and the Impacts on Northern Societies (CLINF) er et Nordforsk støttet forskningsprogram. Formålet med projektet er at bestemme forekomsten af graviditet diabetes i Grønland samt vurdere, hvor effektivt der screenes for graviditets diabetes i Grønland. Projektet udføres i samarbejde med Rigshospitalet, Danmark og Steno Diabetes Center, Danmark.	Ikke oplyst for så vidt angår nordiske midler

Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug.		
Workshop om "ressource-rente"	Projekt i forbindelse med formandskabsprojektet om "Blå Bioøkonomi"	226.592 kr.
Forskningsprojekt: "Havbundens Biodiversitet" Naturinstituttet	Dette projekt er knyttet til temaet 'Det Blå Arktis', og har til formål at skabe en platform for vidensdeling og udvikling af fælles nordisk/nordatlantisk protokol for kortlægning og monitorering af havbundens biodiversitet og sårbarhed. En implementeringsfase vil tage udgangspunkt i de nationale fiskeriundersøgelser i Grønland. Den samlede bevilling for 3 år 1,5 mio. kr.	500.000 kr.
Projekt "Naturressourceforvaltning." Departementet	Projektet vil aktivere et fællesnordisk arktisk samarbejde for at øge demokratisk borgerinddragelse i beslutningsprocesser omkring brugen af naturressourcer. Projektet vil udvikle konkrete måder at indsamle viden og informationer således at fiskere og fangeres viden om naturen kan indgå på relevant måde i den politiske proces omkring udnyttelsen af naturens ressourcer. Den samlede bevilling for perioden 2015 – 2017 er på 2. mio. kr.	750.000 kr
Konference	DKK Fiskeripolitisk konference i Narsarsuaq august 2016	300.000 kr
Projekt	Rekreativt fiskeri	57.000 kr

Udenrigsdirektoratet.		
REGINA	Et NORDregio projekt som skal afdække mulighederne for hvorledes mindre samfund i udkastområder håndtere store råstofprojekter således at der bliver lokal nytte.. Kommune Kujalleq er grønlandsk partner. Projektet er grundfinansieret af EU program for den Nordlige periferi og arktis og støttet af Nordisk Ministerråd med 1. mio kr. Hertil kommer 500.000 som er NORDregio egenfinansiering. Projektets samlede størrelse er på € 1.999.750 ca. 15,5 mio. kr	
Projekt "Havfuglefangst"	Et projekt på Naturinstituttet bevilget fra MR-SAMs arktiske pulje	250.000 kr
Projekt "Tanghøst"	Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug fra MR-SAMs arktiske pulje.	250.000 kr

Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel. Projekter med Støtte fra Nordatlantsamarbejdet (NORA)		
Kystfiskeri	KNAPK	300.000 kr
Bioøkonomi	Inuili	300.000 kr
ALGET –	Qaasuitsup Kommunia	350.000 kr
Arktisk Kystvarme	Erik Heilmann	300.000 kr
Green Groth Dialogue x 2	– Ilisimatusarfik (projektet fik støtte både i forårs- og efterårsrunden og tæller for 2)	200.000 kr 300.000 kr
Bundmonitorering	Naturinstituttet	500.000 kr
Vestnordisk Biopanel	Dep. for Fiskeri, fangst og landbrug	300.000 kr
Adgang for handicappede	Visit Greenland	200.000 kr
Arktisk Vandforsyning	ARTEK, Nukissiorfiit og Qaasuitsup Kommunia	287.000 kr

Bilag 2.

Ressortfordeling i forhold til opdeling af ansvarsområder for Naalakkersuisut på de 11 Nordisk Ministerråd. Sammensætning af Naalakkersuisut pr. 1. oktober 2016.

Formand for Naalakkersuisut & Naalakkersuisoq for indenrigsanliggender.	Kim Kielsen	Nordiske statsministtermøder og Nordisk Råd. ² Nordiske møder for ministre med ansvar for kommunale spørgsmål
Naalakkersuisoq for Finanser og Råstoffer	Randi Vestergaard Evaldsen	Nordisk Ministerråd for Finans. (MR-Finans) samt Bæredygtig udvikling under MR-SAM Ad hoc ministermøde vedr. Digitalisering
Naalakkersuisoq for Sundhed og Nordisk samarbejde	Doris Jakobsen	Nordisk Ministerråd. Samarbejdsministrene (MR-SAM) Nordisk Ministerråd for Social og Sundhed (MR-S). <u>Vedr.</u> ³ Sundhedsområdet.
Naalakkersuisoq for Fiskeri, Fangst og Landbrug	Nikolai Jerimiasen	Nordisk Ministerråd for Fiskeri, Jordbrug, Skovbrug og Levnedsmidler. (MR-FJSL).
Naalakkersuisoq for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender	Vittus Qujaukitsoq	Nordisk Ministerråd for Næring (Erhverv), Energi og Regional. (MR-NER) <u>Vedr.</u> Erhverv og Regionaludvikling. Nordisk Ministerråd for Arbejdsmarked. (MR-A) Ad hoc ministermøder om indvandring mv
Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling, Sociale anliggender og Justitsvæsen	Martha Lund Olsen	Nordisk Ministerråd for Social og Sundhed (MR-S). <u>Vedr.</u> Socialområdet Ministerråde for Ligestilling, (MR-Ligestilling) Nordisk Ministerråd for Lovsamarbejdet
Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke,	Nivi Olsen	Nordisk Ministerråd for Uddannelse og forskning (MR-U). Nordisk Ministerråd for Kultur (MR-K).
Naalakkersuisoq for Miljø, Natur og Energi	Mala Høy Kùko	Nordisk Ministerråd for Miljø (MR-M) Nordisk Ministerråd for Erhverv, Energi og Regional. (MR-NER) <u>Vedr.</u> Energi

² Alle medlemmer af Naalakkersuisut har taleret i Nordisk Råd.

³ Vedr. Dette angiver at det pågældende medlem af Naalakkersuisut er ansvarlig for den del af det pågældende ministerråds virke.